

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANKARA EĞİTİLEBİLİR ÇOCUKLAR İŞ OKULU
ÖĞRENCİLERİNİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK
TUTUMLARI**

**T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi**

(Yüksek Lisans Tezi)

Atilla CAVKAYTAR

Eskişehir, 1990

ÖNSÖZ

Tutumlar, kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yolaçtığı varsayılan eğilimlerdir. İnsanlar bu tutumlara sahip olarak doğmazlar, sonradan öğrenirler. Yapılan bu öğrenme etkinlikleri ise okullarda gerçekleştirilmektedir. Tutumlar, belirli yaşantılar sonucunda değişme ve gelişme göstereceklerine göre; Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na devam eden öğrencilerin de iş eğitimi yaşantıları sonucunda olumlu tutumlar oluşturmaları bekenabilir. Öğrencilerin bu tutumlarını belirlemenin, onlara daha etkili öğrenme yaşantıları kazandırmak için yararlı olacağı umulmaktadır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişi ve kuruluşun yardımı, katkısı olmuştur. Tümüne teşekkürlerimi sunarım.

Öncelikle araştırmanın her aşamasında beni yönlendiren, çalışmalarını dikkatle izleyen danışmanım Prof. Dr. Sayın Yahyâ Özsoy'a içten teşekkürlerimi sunarım.

Uygulamanın yapılmasında her türlü kolaylığı gösteren Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Müdürlüğü'ne, atelye ve sınıf öğretmenleri ile öğrencilere teşekkür ederim.

Ayrıca bu aşamaya gelmemi sağlayan Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü öğretim elemanla-

rına; olumlu eleştirileriyle beni yönlendiren Doç. Dr. Süleyman Eripek'e, verilerin çözümlenmesinde yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Gürhan Can'a, araştırmanın çeşitli aşamalarında her türlü yardımı gösteren Yrd. Doç. Dr. Gönül Akçamete'ye teşekkür ederim.

Eskişehir 1990

Atilla CAVKAYTAR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iii
ÇİZELGELER LİSTESİ	vii
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	1
Problem	10
Amaç	11
Önem	12
Sayıltılar	12
Sınırlılıklar	13
Tanımlar	14
II. YÖNTEM	16
Evren	16
Veriler ve Toplanması	16
Verilerin Çözümlemesi	23
Kullanılan İstatistiksel Teknikler	25
III. BULGULAR VE YORUMLAR	27
Öğrencilerin İş Eğitimine Yönelik Tutumları	27
Öğrencilerin Zeka Bölümlerine, Yaşlarına ve Cinsiyetlerine Göre İş Eğitimine Yönelik Tutumları	37
Öğrencilerin İş Performans Düzeyleri	51
Öğrencilerin İş Eğitimine Yönelik Tutumları İle İş Performans Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	55
IV. ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER	58

Özet	58
Sonuç	63
Öneriler	63
KAYNAKÇA	72
EKLER	71

ÇİZELGELER LİSTESİ

<u>ÇİZELGE</u>	<u>Sayfa</u>
1. TUTUM ÖLÇEĞİ PUAN ARALIKLARI	24
2. ÖĞRENCİLERİN ZB'LERİNE GÖRE DAĞILIMLARI	27
3. ÖĞRENCİLERİN TY'LERİNE GÖRE DAĞILIMLARI	28
4. ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI	28
5. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUMLARI	29
6. ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	37
7. ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE t TESTİ ANALİZİ	38
8. ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM PUANLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	39
9. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	40
10. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE t TESTİ ANALİZİ	41
11. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	42
12. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	43

13.	ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE t TESTİ ANALİZİ	44
14.	ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ CİNSİ- YETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	45
15.	ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	46
16.	ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE t TESTİ ANALİZİ	47
17.	ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ TUTUM PUANLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	48
18.	ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	49
19.	ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE t TESTİ ANALİZİ	50
20.	ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUM PUANLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ	51
21.	ÖĞRENCİLERİN İŞ ALANLARINA GÖRE İŞ PERFORMANS DÜZEYLERİ	52
22.	ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI İLE EV EKONOMİSİ İŞ PERFORMANS DÜZEY- LERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN REGRASYON ANALİZİ	56

23. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI İLE AĞAÇIŞLERİ İŞ PERFORMANS DÜZEY- LERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN REGRASYON ANALİZİ	57
--	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Zihinsel engellilerin kendi kendilerine yeterli hale getirilmesi, bir iş edinmesi, topluma sağlıklı uyumunu sağlama konuları özel eğitimde önemli konular olmaktadır. Bu konuda iş eğitiminin yararlı olduğu görülmektedir. 1980'li yılların ikinci yarısı Türkiye'de zihinsel engelliler için iş eğitimi sağlama çabalarının arttığı dönem olmuştur.

Günümüzde zihinsel engellilere bir iş ve meslek kazandırmak, onları ekonomik açıdan bağımsız hale getirmek özel eğitimin önemli amaçlarından sayılmaktadır (MEB; 1983).

Geri zekalılarla ilgili olarak çeşitli tanım ve sınıflandırmalar yapılmaktadır. Eripek'in AAMD'den aktardığına göre (1989, s.174), geri zekalı çocuklar "gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normallerden önemli derecede gerilik, bunun yanında uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterme durumu" olarak tanımlanmıştır. Tanımda uyumsal davranışlarda yetersizlik, bireyin kendi yaşından ve kültür grubundan beklenen kişisel bağımsızlık ve sosyal sorumluluk görevlerini yerine getirememesi durumu olarak ele alınmaktadır. Zihinsel engelliler değişik şekillerde sınıflandırılabilir. Bunlardan biri zeka bölümünü esas alan sınıflandırmadır. Bu çocuklara uygun eğitim ortamları sağlanması amacıyla yapılan eğitsel sınıflandırmada Eripek'e göre (1989, s.179), zeka bölümü puanı 50-55 ile

70-75 arasında olanlar eğitilebilir; 25-35 ile 50-55 arasında olanlar öğretilir; 25 ve daha düşük olanlar ise ağır ve çok ağır derecede geri zekalı olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu sınıflandırmada yer alan Geri zekalıların tümünün eğitimden yararlanabilecekleri genellikle kabul edilmektedir. Çağlar'a göre (1979, s.78), geri zekalı çocuklar bedensel, zihinsel, sosyal, kişilik, iş ve çalışma özellikleri açısından incelenebilmekte ve bu özellikleriyle ilgili olarak gelişimlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Bu çocukların da, tıpkı normaller gibi, sevmek, sevilme, başarılı olma, kabul edilme, toplumda kendine uygun bir iş sahibi olma gereksinimleri vardır. Onların bu gereksinimlerinin sağlanması ise eğitim yoluyla gerçekleştirilmektedir. Eripek'in de belirttiği gibi (1989, s.201), geri zekalı çocukları normallerden ayıran en önemli özellik yaşlıtlarına göre daha geç ve güç öğrenmeleridir. Yaşlıtlarının hazır olduğu öğrenmelere hazır değildirler. Bu nedenle bu çocukların eğitiminde bazı kurallar ve yöntemlerin uygulanması gerekmektedir.

Günümüzde zihinsel engellilere düzeylerine göre eğitim verilebilmekte ve bu çocuklar da gelecekte topluma uyumlu, iş ve meslek sahibi bireyler olarak kazandırılabilirler.

Genel olarak bakıldığında geri zekalılarla ilgili ilk özel eğitim çalışmalarına Jean Marc Gaspart Itart tarafından başlandığı görülmektedir. Daha sonra Edouard Sequin Itard'ın çalışmalarını devam ettirmiş, ağır derecede geri zekalıları için ilk eğitim programlarını uygulamıştır. 1837'de Fransa'da kurulan yatılı okul, geri zekalı çocuklar için kurulan ilk özel eğitim okulu olmuştur. ABD'de ilk geri zekalıları okulunun 1848 yılında açıldığı görülmektedir. 1907'de de Belçika'da Declory tarafından "Hayat ile Hayat için okulu" adıyla geri zekalıları yönelik bir tür iş okulu kurulmuştur (Çağlar, 1979, s.-95-108).

Ülkemizde geri zekalıların eğitimine 1952-1953 öğretim yılında başlandığı görülmektedir. Bu çocukların tanınarak özel sınıflara yerleştirilebilmeleri için 1955 yılında "psikolojik servis merkezi" açılmıştır. 1959 tarihinde ise adı "Rehberlik ve Araştırma Merkezi" olarak değiştirilmiştir. 1960 yılında eğitilebilir geri zekalı çocuklar için açılan özel sınıf sayısı; İstanbul'da 10, İzmir'de 9, Ankara'da 6 olmak üzere 25'e çıkarılmıştır. 1988-1989 öğretim yılında ise bu 711 özel sınıf ve 9453 öğrenciye çıkarılmıştır (Çağlar, 1979; Eripek, 1989; MEB, 1987). Ülkemizde ilkökulu bitiren eğitilebilir geri zekalı çocukları iş ve meslek sahibi yapmak amacıyla 2916 sayılı kanun kapsamında iş okulları uygulaması yasal olarak kabul edilmiştir. Eğitilebilir geri zekalıları yönelik ilk iş okulunun 1982 yılında Bursa'da açıldığı görülmektedir. Daha sonra çeşitli tarihlerde açılan iş okullarıyla toplam 6 Eğitilebilir Çocuklar

İş Okulu bulunmakta, bu okullarda, yaklaşık 370 öğrenci iş eğitiminden yararlanmaktadır. Eğitilebilir Geri Zekalıları uygun iş becerileri kazandırmayı amaçlayan iş okulu; "İlkokullar bünyesinde bulunan alt özel sınıflardan mezun (Zeka Bölümü 45-75 arasında) eğitilebilir zeka düzeyinde olan, bu nedenle üst öğrenimlerine devam edemeyenlere uygun bir iş, meslek kazandırmayı amaçlayan, çıraklık düzeyinde eğitim veren Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan gündüzlü özel eğitim okulu" olarak tanımlanmaktadır (MEGSB, 1983). Bu okullarda; ağaçişleri, metalişleri, iş sanat eğitimi, ev ekonomisi alanlarında işe yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Yukarıda da değinildiği gibi son yıllarda ülkemizde zihinsel engellilerin eğitiminde iş eğitimine önem ve ağırlık verilmektedir. İş eğitiminin zihinsel engelliler için gerçekten önemli olduğuna ilişkin yerli ve yabancı kaynaklarda bilgi vardır. Öncelikle iş kavramını ele aldığımızda; Akçamete'ye göre (1989, s.1) sosyal yaşam iş değeri üzerine kurulmuştur. Bir başka deyişle, yapılan iş, katkıda bulunan kişiyi değerli olarak nitelendirir. İş ekonomik destek sağladığı gibi, sosyal etkileşim için de fırsat yaratır. Cebiroğlu (1976, s.13) işin bireyin anlatamadığı, dışa dökemediği dürtülerini, kızgınlıklarını gidermesine yararlı olduğunu, başardığını duyarak kendine saygı duymasına, beden kaslarının gelişmesine, kendini çevresini tanımasına ve insanlarla ilişki kurmasına yardımcı olduğunu belirtmektedir.

Zihinsel engellilere de kendi başlarına yapabilecekleri, boş zamanlarını hoş ve yararlı geçirecekleri uygun iş becerileri kazandırmak, onların sıkıntılarından kurtulmalarına, uygun kişilik gelişimi sağlamalarına ve toplumdaki diğer insanlarla ilişki kurmalarına yardımcı olacaktır. Bununla birlikte Corrigan (1988, s.71), zihinsel engellilerin sınırlı yetenekleri olduğunu ve toplumsal bir durum karşısında bir yetenek eksik olduğu zaman ortaya istenmeyen tepkiler çıktığını belirtmektedir.

Son yıllarda özürlü bireylerin mesleki yerleşimine ilişkin yapılan araştırmalar; çalışma alanı, bilgi ve uygun sosyal becerilerden yararlanma arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Schlock ve Harper (1978) zihinsel özürlü yetişkinlerin iş performanslarının, uygun sosyal davranışa bağlı olduğunu bulmuşlardır. Aynı şekilde Ohwaki (1974) bireysel eğitimin özürlü bireylerin iş sahibi olmalarında önemli bir faktör olduğunu savunmaktadır (Bell, 1983, s. 271). Başka bir araştırmada işverenlerin çoğunun rehabilite edilmiş zihinsel engellileri kabul ettikleri, zihinsel engellileri üretken buldukları ve birçok organizasyon işinin zihinsel engellilere verilebileceğini belirttikleri bulunmuştur (Phelps, 1974, s.445).

Çağlar'a göre (1987, s.262), geri zekalıların da toplumun gereksinimlerinin karşılanmasında yapabileceği hizmetler vardır. Yine Çağlar'a göre (1979, s.492), bu çocuk-

lar akademik bir alana yöneltilmeyeceğinden, ancak yarı beceri gerektiren ya da hiç beceri gerektirmeyen bazı rutin işler yaparak geçimlerini sağlamak durumundadırlar. Ancak otomasyonun gelişmesi ve yaygınlaşması, geri zekalıların yapabilecekleri fazla beceri istemeyen ya da yarı beceri gerektiren işleri gün geçtikçe azaltmaktadır (Eripek, 1989, s.190). Fakat bütün bunlara karşın geri zekalıları çalışabilecekleri alanlara yöneltilmede, beceri, tutum, davranış, duygusal yaklaşım, kişilik nitelikleriyle birlikte genel zeka düzeyi ve sınırlılıkları gözönünde bulundurularak programlar düzenlenebileceğini öne sürenler de bulunmaktadır (Delph 1974, s.377).

Eripek (1984, s.18), programların öğretim düzeylerine göre düzenlenebileceğini belirtmektedir. İlkokul 1. devre eğitiminde çocuğa yeterlikleri ölçüsünde duyu, devimsel, sosyal ve özbakım becerileri öğretilerek, dil ve kavram gelişimlerini hızlandırıcı etkinliklere yer verilirken, ilkokul II. devrede daha çok akademik çalışmalara yer verilmektedir. Ortaokul ve lise programlarında ise temel akademik bilgilerin günlük ve iş yaşamına aktarılması çalışmaları yapılmaktadır.

Avustralya'da yapılan bir çalışmada (Wernock Report, 1978), özürlüler için temel eğitimden açık istihdama kadar bir eğitim modeli geliştirilmiştir. Buna göre özürlülerin iş eğitimleriyle ilgili, temel eğitimden sonra; korunmalı

işyerleri, uzatmalı iş yerleri ve iş etkinlik merkezleri önerilmektedir (Akçamete, 1989). Hutchinson (1982, s.41), özürlü çocukların iş eğitimi programlarında bulunabilecek çalışma alanlarından, sosyal gelişim programından ve bütün bunları destekleyen temel eğitim programından söz etmekte; bütün bu alanlardaki programların birleşimiyle çocukların iş yerlerine yerleştirilmeleri konusuna değinmektedir.

İş eğitimi açısından ülkemizdeki uygulama ayrıntılı olarak ele alındığında, durum şöyle gözükmektedir:

Ülkemizdeki iş okullarının amaçları:

1. Öğrencileri zeka düzeyine uygun, ilgi ve yetenekleri yönünde yapabilecekleri bir iş ve meslek üzerinde eğitmek,
2. Öğrencileri topluma yararlı, üretici birer yurttaş olarak yetiştirmek,
3. Öğrencileri iş yerlerine yerleştirmek, iş başında izlemek,
4. Öğrencilere Türkçeyi doğru konuşmalarını, okuma ve yazma becerilerini geliştirmelerini, temel vatandaşlık bilgi ve davranışlarını edinmelerini ve kişiliklerini kazanmalarını sağlamaktır (Bursa Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Taslak Programı, 1986).

Son olarak 29 Ağustos - 16 Eylül 1988 tarihleri ara-

sında İçel Sağırılar Okulu'nda düzenlenen 170 no.lu Hizmetiçi Eğitim seminerinde hazırlanan taslak programında, Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'nun amaçları yeniden düzenlenerek 4 ana maddede toplanmıştır;

1. Kendini anlayabilir ve geliştirebilir,
2. Çevresindeki insanlarla istendik ilişkiler kurabilir ve geliştirebilir,
3. Ekonomik bağımsızlık kazandıracak beceriler geliştirebilir,
4. Uygar, sorumluluk kazanabilir ve geliştirebilir.

Bu taslağa göre, iş okulları programında haftada 15 saat iş sanat eğitimi öngörülmektedir (bir ders saati 40 dakikadır). Hazırlık sınıflarında iş sanat eğitimi, okulun atelyelerinde yapılacaktır. Diğer sınıflarda ise öğrenciler aşamalı olarak iş yerlerine yerleştirilecek ve iş yerinde eğitimleri sağlanacaktır. İş sanat eğitimi çalışmaları, akademik derslerle desteklenerek, sosyal gelişim, dil gelişimi ve kişilik gelişimlerine katkıda bulunacak türde yürütülmelidir.

Taslak program incelendiğinde iş eğitimine ilişkin eğitim programlarının amacının, öğrencilerde, öğrenme yoluyla olumlu, istendik davranışlar ve tutumlar oluşturmak olduğu görülmektedir. Davranışlarda meydana gelen değişiklik olarak tanımlanan öğrenmenin oluşması için ise; ilgi,

dikkat, güdülenme gibi birçok özelliğin önem taşıdığı araştırmalarla kanıtlanmıştır (Baymur, 1983, s.154; Doğan, 1979 s.9). Öğrenme sürecinin planlı, programlı olarak sürdürülmesi için ortaya çıkan okullarda (Küçükahmet, 1986, s.3) öğrencilere kazandırılacak bilgi ve beceriler okulların özelliğine göre programlarla belirlenmiştir. Geri zekalılarına kazandırılacak bilgi ve beceriler, Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Programı'nda görülmektedir. Buna göre geri zekalılarına; fikirlerle iletişim kurmayı, kendini anlama ve başkalarıyla iletişim kurmayı, seyahat etmeyi, çevreye uymayı, sağlığını korumayı, emniyetli yaşamayı, ev işleri yapmayı, parasını uygun şekilde kullanmayı, zamanını yararlı biçimde kullanmayı öğretmek gerekmektedir. Bu öğretim süreci sonunda, öğrenmelerin bireyler üzerinde çeşitli etkiler yaratması gerekmektedir. Bu etkiler de, bireyin iş eğitimine, eğitim ortamlarına, uygulanan yöntem ve tekniklere, pekiştiricilere yönelik tutumları şeklinde gözlenebilir. Ayrıca öğrencilerin okul içindeki ve iş çalışmaları sırasındaki davranışları, onların dolaylı olarak öğrenme yaşantılarına yönelik tutumlarını gösterebilir.

Tutum kavramı incelendiğinde, birçok sosyal psikoloğun farklı yaşamlardan hareket ederek, farklı şekillerde tutumu kavramlaştırdıkları görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 1979, s.83) Bir tanıma göre tutum; "bireyin insanlar, olaylar ve cansız varlıklar karşısında takındığı davranış biçimidir (Oğuzkan, 1981, s.153).. Kağıtçıbaşı'nın Smith'den aktardığına göre

(1979, s.84) tutum, "bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir". Triandis (1971), tutumun bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor olmak üzere üç bileşeni olduğunu belirtmektedir. Tutumun bilişsel bileşeni, bir kişinin tutum objesine ilişkin düşüncelerini, bilgilerini ve inançlarını, duyuşsal bileşeni ise; bir kişinin tutum objesine ilişkin duygularını ifade etmektedir. Olumlu duygular, kabul etme, sevme, hoşnut olma, zevk alma, olumsuz duygular ise korkma, iğrenme ve tikslenme şeklinde olabilir. Tutumun psiko-motor bileşeni bireyin tutum objesine ilişkin davranışlarını göstermektedir. Araştırmalar, erken yaşlarda öğrenilen tutumların, önemli tecrübeler ve olaylar olmadığı takdirde oldukça durağan olduğunu ve kolay kolay değişmediğini göstermektedir (Aşkar, 1989, s.1) Ancak Kağıtçıbaşı'na göre (1979 , s.102), erken yaşlarda da öğrenilmiş olsa, tutumlar, yeni tecrübe ve öğrenmelerle değişikliğe uğrayabilmektedir.

Problem

Zihinsel engellilere daha etkili bir iş eğitimi sağlanması, ilgi ve gereksinimlerine göre programlar düzenlenmesi için gözönüne alınacak noktalar neler olabilir sorusuna yanıt bulmak için onların iş eğitimine yönelik tutumlarını saptamak yararlı olabilecektir.

Yapılan kaynak taramasında bu çocukların çeşitli obje-

lere yönelik tutumlarından çok, başkalarının bu çocuklara yönelik tutumlarının araştırıldığı görülmüştür.

Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu öğrencilerinin iş eğitime yönelik tutumlarının saptandığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden böyle bir araştırma yapmaya gerek duyulmuştur.

Amaç

Araştırmanın genel amacı, "Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu"na devam eden öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumlarını, bu tutumların bazı değişkenlere bağlı olarak farklılaşma gösterip göstermediğini ve tutumların belli bazı iş performanslarını etkileyip etkilemediğini saptamaktır. Bu amaçla şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na devam eden öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumları (okula, pekiştireçlere, öğretim tekniklerine, iş çalışması sırasındaki, okul içindeki) nasıldır?

2. Eğitilebilir Çocuklar İş Okuluna devam eden öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumları; zeka bölümleri, takvim yaşları ve cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

3. Eğitilebilir Çocuklar İş Okuluna devam eden öğrencilerin iş performans düzeyleri nedir?

4. Öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumlarıyla,

Ağaçişlerindeki ve Ev Ekonomisindeki iş performans düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Önem

Araştırma sonunda elde edilen verilerin;

1. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu öğrencileri için iş eğitimi programları geliştirme çalışmalarında,

2. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu öğrencilerinin çeşitli durumlara yönelik tutumları gözönüne alınarak, uygulamada eğitim gereksinimlerinin belirlenmesinde,

3. Eğitimcilerin Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu öğrencilerinin iş eğitiminde kullanılabilecek yöntemleri daha etkili kullanabilmesinde,

4. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu öğrencilerinin daha etkili bir öğrenme oluşturabilmesi için gözönüne alınması gereken etmenlerin ve etkili pekiştireçlerin belirlenmesinde

Yararlı olacağı umulmaktadır.

Sayıltılar

Bu araştırmada aşağıdaki temel sayıltılardan hareket edilmiştir:

1. Öğrencilerin, Eğitilebilir Çocuklar İş Okuluna gelmeden önceki eğitim yaşantılarında önemli bir farklılık yoktur.

2. Araştırma kapsamına giren tüm öğrenciler, iş eğitiminin düzeylerine göre eşit ölçüde yararlanmaktadırlar.

3. Öğretmenlerden ve öğrencilerden alınan bilgiler, yansız ve gerçek bilgilerdir.

4. Rehberlik araştırma merkezleri tarafından uygulanan zeka ölçümleri geçerli ve güvenilirlerdir.

5. Öğrencilerin iş çalışması ve okul içindeki davranışları, iş çalışması ve okul içindeki tutumlarını da yansıtır.

Sınırlılıklar

Araştırma,

1. Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu hazırlık sınıfları öğrencileriyle sınırlıdır. Araştırma sonuçları, bu sınırlılık içinde düşünülmüş ve yorumlanmıştır.

2. Öğrencilerin bilgi toplama formunda belirtilen özellikleri, kendilerinden alınan bilgiler, sınıf öğretmeninden alınan bilgiler ve atelye öğretmenlerinden alınan bilgilerle sınırlıdır.

3. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu öğrencilerinin 1988-1989 öğretim yılında, ağaçişleri ve ev ekonomisi derslerinde atelyelerde yaptıkları işlerle sınırlıdır.

Tanımlar

Takvim Yaşı (TY): Bireyin doğum gününden başlayarak, hesaplanan güne dek yaşadığı yıl, ay, gün olarak belirlenmiş süre.

Zeka Bölümü (ZB): Zeka yaşının takvim yaşına bölünmesinden ortaya çıkan sayının 100 ile çarpımından elde edilen ve bir kimsenin zihin gücünün hangi düzeyde olduğunu gösteren değer.

Geri Zekalılık: Gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normallerden önemli derecede gerilik, bunun yanında uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterme durumu.

Eğitilebilir Geri Zekalı (EGZ): Zeka bölümü çeşitli zeka ölçümlerinde sürekli olarak 50-75 arasında olan çocuklar.

Tutum: Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim (Kağıtçıbaşı, 1979).

Tutum Ölçeği: Tutum özelliklerini anlamak için düzenlenen bir dizi ayırtedici sözlerden ya da sorulardan oluşan test.

Davranış (Tutum açısından): Bir kimse ya da bir olay karşısında alınan durum (Oğuzkan, 1981).

İş: Öğrencilerin bedensel ve düşünsel bir güç harcayarak

rak nesnelere biçim ve nitelik kazandırması sonucu ortaya çıkan ürün ve hizmetlerdir. Örneğin, ağaçışleri dersinde yapılan havlu askılığı, ev ekonomisi dersinde yapılan bulaşık yıkama.

İş Eğitimi: Öğrencilerin çalışma yaşamına kolayca uyum sağlamalarına yardım eden, onlarda iş sevgisi ve isteği uyandıran, işin bireysel ve toplumsal değerlerini kavratarak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üretime dönük çalışmalar yapmalarını sağlayan eğitim.

İş Performans Düzeyi: Çeşitli iş testleriyle belirlenen bireyin bir işi yapabilme düzeyi. Öğrencilerin iş performans düzeylerini belirlemek için hazırlanan, birden beşe kadar derecelenmiş ölçekle saptanan düzey.

Öğretim Tekniği: Öğretim gereçlerinin kullanılmasında ya da öğretim etkinliklerinin yönetiminde tutulan yol, öğretmenin ders verirken benimsediği ve izlediği yol.

Pekiştireç: İzlediği davranışın, ilerde meydana gelme (tekrarlanma) olasılığını arttıran herhangi bir sonuç ya da uyarandır (Eripek, 1987, s.63).

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırma, durum saptama niteliğinde bir çalışma olduğundan, betimsel bir araştırmadır.

Evren

Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na devam eden öğrencilerin tümü araştırma kapsamına alınmıştır.

1988-1989 Öğretim Yılında Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na devam eden 66 öğrenci bulunmaktaydı. Bu öğrencilerden biri okula devamsızlık ve sağlık sorunları nedeniyle uygulama çalışmasına katılmamış, araştırma toplam 65 öğrenciyle yapılmış, örneklem alınmamıştır.

Veriler ve Toplanması

Araştırmanın amaç başlığı altında saptanan soruların yanıtlanabilmesi için; öğrencilerin zeka bölümleri (ZB), takvim yaşları (TY), cinsiyetleri ile; okula, pekiştireçlere, öğretim tekniklerine yönelik tutumları, iş çalışması sırasındaki tutumları, okul içindeki tutumları ve iş performans düzeyleri ile ilgili verilere gereksinim duyulmuştur.

Bu verilerden ZB, TY ve cinsiyetlerine ilişkin olanlar okul kayıtlarından; tutuma ilişkin veriler, hazırlanan tutum ölçeğiyle (Ek 2-6) öğretmen ve öğrencilerden; iş per-

formans düzeylerine ilişkin veriler, geliştirilen iş performans belirlleme ölçeğiyle (Ek 7-8) öğretmenlerden sağlanmıştır.

Öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumlarını ve iş performans düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen veri toplama aracı 8 formdan oluşmaktadır. Her formdaki soru maddelerinin sayıları farklıdır. "Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları" adlı Form 1'de (Ek-2) 22 soru; "Öğrencilerin İş Eğitiminde Pekiştireçlere Yönelik Tutumları" adlı Form 2'de (Ek-3) 13 soru; "Öğrencilerin İş Eğitiminde Uygulanan Öğretim Tekniklerine Yönelik Tutumları" adlı Form 3'de (Ek 4) 14 soru; "Öğrencilerin İş Çalışması Sırasındaki Tutumları" adlı Form 4'de (Ek 5) 25 soru; "Öğrencilerin Okul İçindeki Tutumları" adlı Form 5'de (Ek 6) 24 soru bulunmakta; "Öğrencilerin İş Performans Düzeyleri" adlı Form 6'da (Ek 7) Ev Ekonomisi dersi kapsamında 8 iş ve 90 işlem basamağı, Ağaçlıları dersi kapsamında Form 7'de (Ek 8) 3 iş ve 42 işlem basamağı olmak üzere, tüm formlarda toplam 98 soru ve 132 işlem basamağı bulunmaktadır.

Veri toplama aracının geliştirilmesinde, araştırma amaçlarına hizmet edeceği umulan soru maddelerinin oluşturulması için konularla ilgili kaynaklar taranmıştır (Askar, 1989; Çağlar, 1979; Doğan, 1979; Eripek, 1984, 1989; Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Taslak Programı, 1988; Hutchinson 1982; Kağıtçıbaşı, 1979; Küçükahmet, 1986; Onaran, 1981;

Özsoy, 1968; Özyürek, 1986; Tekin, 1977; Whitmore, 1980). Daha sonra konuyla ilgili uzmanların, öğretmenlerin görüşleri alınarak tutum ölçeği oluşturulacağı umulan soru maddeleri hazırlanmıştır. Tutum ölçeğinde öğrencilerin davranışlarını ölçtüğümüzde dolaylı olarak onların tutumlarını da ortaya çıkarabileceğinden, davranışlarla ilgili sorulara yer verilmiştir. Hazırlanan soru maddeleri olumlu ve olumsuz soru maddeleri olarak sıralanmıştır. Bazı soru maddeleri, olumlu ve olumsuz olarak iki kez tekrarlanmıştır. Bu sorular kontrol soruları olarak alınmıştır. Soru maddelerinin oluşturulmasından sonra ilgili uzman ve öğretmenlerle görüşülerek, uygun olanlar seçilmiştir.

Böylece oluşturulan araç, ilk önce 4'lü ölçekte hazırlanmış ve ön deneme için 5 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin soru maddelerine "Asla, Bazen, Sık Sık, Her Zaman" seçeneklerinin bulunduğu kutucuklara (X) işareti koyarak yanıt vermeleri istenmiştir. Uygulama görüşmeli ve bireysel olarak yapılmıştır. Uygulayıcı, öğrencilerden bir bölümüne soruları sözel olarak sormuş ve işaretlemeleri yapmalarına yardımcı olmuştur. Diğer öğrencilere de soruları kendilerinin okumasını ve uygun yanıtları işaretlemelerini istemiştir. Ön deneme sonucunda uygulamayı yapan öğretmenlerin gözlemleri alınmış, uzmanlarla görüşülmüş ve eleştirileri, önerileri alınmıştır. Buna göre öğrencilere sözel olarak sorular yöneltildiğinde ve işaretlemede yardımcı olunduğunda, öğrencilerin soruları daha kolaylıkla ve gerçeğe yakın

yanıtladıkları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin 4'lü ölçekteki anlam farklılıklarını ayırt etmede güçlük çektikleri, bazı soruları da tam olarak anlayamadıkları gözlenmiştir. Bunun üzerine araç 3'lü ölçekte yeniden düzenlenerek, bazı soru maddelerinde gerekli değişiklik ve düzenlemeler yapılmıştır.

Uygulamanın yapılabilmesi için, okul müdürlüğüne başvurulmuş, araştırmacının, kurumda çalıştığı için resmi izin yazısına gerek olmadığı belirtilmiştir. Daha sonra aracın son kontrolü yapılarak, öğrenci sayısı kadar çoğaltılmıştır. Aracı oluşturan Form 1, 2, 3 öğrencilerden alınan bilgilerle, Form 4, 6 ve 7 öğrencilerin iş yaptığı atelye öğretmenlerinden alınan bilgilerle, Form 5 ise öğrencinin sınıf öğretmeninden alınan bilgilerle doldurulmuştur. Bilgilerin doldurulmasında uygun yanıtlar, öğretmenler, öğrenciler ve uygulayıcı tarafından (X) işareti konularak belirtilmiştir. Veri toplama aracında olumsuz yanıtlar 1 puan, kararsız yanıtlar 2 puan, olumlu yanıtlar 3 puan olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin içinde bulunduğu öğrenme ortamındaki çeşitli durumlarla ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını; yani iş okuluna yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla düzenlenen Form 1 (Ek 2) 22 soru maddesinden oluşmaktadır. Amacı karşılayabileceği umulan soru maddelerinin oluşturulmasında "Okulum Hakkındaki Düşüncem" (Whitmore, 1980) adlı

araçtan yararlanılmış, uygun maddeler seçilerek ve yeni maddeler eklenerek eğitilebilir geri zekalı çocuklar için uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Formda olumlu ve olumsuz soru maddeleri bulunmaktadır. Olumlu soru maddelerinde "Asla" yanıtı olumsuz tutumu, "Bazan" yanıtı kararsız tutumu, "Her Zaman" yanıtı ise olumlu tutumu göstermektedir. Olumsuz soru maddelerinde "Asla" yanıtı olumlu tutumu, "Bazan" yanıtı kararsız tutumu, "Her Zaman" yanıtı ise olumsuz tutumu göstermektedir. Olumsuz soru maddeleri 18, 19 ve 20. soru maddeleridir.

Öğrencilerin iş eğitiminde pekiştireçlere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla düzenlenen Form 2 (Ek 3) 13 sorudan oluşmaktadır. Sorulara yanıt verilebilecek seçenekler "Hiçbir zaman, arasıra, her zaman" olarak oluşturulmuştur. Soru maddeleri E.G.Z.Ç.'ler için pekiştirici nitelik taşıyan durumlardan oluşturulmuştur. Soruların oluşturulmasında E.G.Z.Ç.'lerin öğrenme özellikleri ve öğrenmeyi pekiştirici etmenlerle ilgili kaynaklar taranmış, uzmanların, öğretmenlerin ve atelye öğretmenlerinin gözlem ve görüşleri alınmıştır. Soru maddelerine "hiçbir zaman" olarak verilen yanıtlar olumsuz tutumu, "arasıra" olarak verilen yanıtlar kararsız tutumu, "her zaman" olarak verilen yanıtlar olumlu tutumu göstermektedir.

Öğrencilerin iş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla düzenlenen

Form 3 (Ek 4) 14 sorudan oluşmaktadır. Amacı karşılayabileceği düşünülen soru maddelerinin hazırlanmasında, öğretim teknikleri ile ilgili kaynaklar taranmış, uzman ve öğretmenlerin de görüşleri alınmıştır. Soru maddelerine verilen "hiçbir zaman" yanıtı olumsuz tutumu, "bazan" yanıtı kararsız tutumu, "her zaman" yanıtı olumlu tutumu göstermektedir.

Öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumlarını belirlemek amacıyla düzenlenen Form 4 (Ek 5) 25 sorudan oluşmaktadır. Amacı karşılayabileceği düşünülen soru maddelerinin hazırlanmasında, öğrenciler iş çalışması sırasında gözlenmiş, E.G.Z.Ç.'lerin genel davranış özellikleri incelenmiş, atelye öğretmenleriyle görüşülmüş ve öğrencilerin iş çalışması sırasında gösterdiği davranışların bir listesi çıkarılmıştır. Bu davranışlar içinden uygun olanlar seçilerek soru maddeleri haline dönüştürülmüştür. Soru maddelerine verilen asla yanıtı 16. soruya kadar olumsuz tutumu, 17. soru ve izleyen sorularda olumlu tutumu, "arasıra" yanıtı kararsız tutumu, "her zaman" yanıtı 16. soruya kadar olumlu tutumu, 17. soru ve izleyen sorularda olumsuz tutumu belirtmektedir. Uygulamanın yapılmasında sorular atelye öğretmenlerine yöneltilmiş ve yanıtlar öğretmenlerin gözlemlerine göre oluşturulmuştur.

Öğrencilerin okul içindeki tutumlarını belirlemek amacıyla düzenlenen Form 5 (Ek 6) 24 sorudan oluşmaktadır. Amacı karşılayabileceği düşünülen soru maddelerinin hazır-

lanmasında "Okulum Hakkında Düşüncem" (Whitmore, 1982) adlı kaynaktan, sınıf öğretmenlerinin gözlemlerinden, uzmanların görüş ve gözlemlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca çocuklar okul içinde 2 hafta süreyle gözlenerek belirgin davranış özellikleri saptanmıştır. Bunlar bir liste halinde çıkarılarak, uygun olanlar seçilmiştir. Maddelere verilen asla yanıtı 12. soruya kadar olumsuz tutumu, 13 ve izleyen sorularda olumlu tutumu, "arasıra" yanıtı kararsız tutumu, "her zaman" yanıtı 12. soruya kadar olumlu tutumu, 13. soru ve izleyen sorularda olumsuz tutumu belirtmektedir. Uygulamanın yapılmasında öğrencilerin sınıf öğretmenleriyle görüşülmüş, sorular yöneltilmiştir. Bu formdaki sorular sınıf öğretmenleri tarafından yanıtlanmıştır.

Öğrencilerin atelyelerde yaptıkları işlerdeki iş performanslarını belirlemek amacıyla Form 6 (Ek 7) düzenlenmiştir. Formun geliştirilmesi, işlerin belirlenmesi ve işlem basamaklarının oluşturulmasında Ağaçişleri ve Ev Ekonomisi öğretmenlerinin 1988-1989 öğretim yılı yıllık, günlük planları incelenmiş, bu öğretmenlerle görüşülmüş, her işin işlem basamakları tek tek oluşturularak gözden geçirilmiştir. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin Ev Ekonomisi dersinde yaptıkları işler ve işlem basamakları (Ek 7), ikinci bölümde öğrencilerin Ağaç İşleri dersinde yaptıkları işler ve işlem basamakları yer almıştır (Ek 8). Ev Ekonomisi dersi kapsamında; çay yapımı,

kahve yapımı, çorba yapımı, bulaşık yıkama, salata yapımı, ayakkabı boyama, düğme dikme, ütü yapma olmak üzere 8 iş, Ağaç İşleri dersi kapsamında; ekmek tahtası, havlu askılığı, peçetelik yapımı işleri olmak üzere 3 iş bulunmaktadır. Araçta her işlem basamağının ve işin değerlendirilmesi için 5 ölçekli kolon hazırlanmıştır. 1'den 5'e kadar olan değerlendirmede; 1 puan: çok zayıf, 2 puan: zayıf, 3 puan: orta, 4 puan: iyi, 5 puan: çokiyi derecelerini belirtmektedir.

Verilerin toplanmasında dikkat edilmesi gereken noktalar belirlenerek, araştırmacı tarafından bunlara uyulmuştur (Ek 1).

Verilerin Çözümlemesi

Uygulama sonucunda elde edilen veriler, iki türde sayısallaştırılmıştır. İlk olarak her öğrenci için tutum puanları bulunmuş, grubun ortalama tutum puanları ham puan cinsinden belirlenmiştir. İkinci olarak, öğrencilerin ve öğretmenlerin her soru için verdikleri yanıtlar listeler haline getirilmiştir (Ek 9-22).

Öğrencilerin tutum puanlarının bulunması için, olumlu yanıtlar 3 puan, belirsiz yanıtlar 2 puan, olumsuz yanıtlar 1 puan olarak değerlendirilmiştir. İşaretlemelelere göre puanlar toplanarak öğrencinin tutum puanı bulunmuştur (Ek 23)

Öğrencilerin tutum puanlarının yorumlanmasında olumlu

tutum puan aralığı; kararsız tutum puan aralığı; olumsuz tutum puan aralığı kullanılmıştır. İş performans puanlarının yorumlanmasında çok zayıf, zayıf, orta, iyi, çokiyi (beşli) puan aralığı kullanılmıştır. Tutum puan aralıklarının belirlenmesinde her bir ölçekten alınabilecek en yüksek puan ile en düşük puanlar temel alınmıştır. Örneğin, öğrencilerin okula yönelik tutumlarını belirlemek için hazırlanan Form 1, 22 sorudan oluşmaktadır. Bu forma göre alınabilecek en yüksek puan 66, en düşük puan 22'dir. En düşük puan 22'nin yarısı olan 11, 66'dan çıkarılarak bulunan 56 olumlu tutum puan aralığının alt sınırını oluşturmaktadır. Böylece olumlu tutum puan aralığı 66-56 olarak belirlenmiştir. Kararsız tutum için olumlu tutum puan aralığının alt sınırından sonraki puan olan 55 ile bundan en düşük puan olan 22'nin çıkarılması ile bulunan 33 puan aralığı kullanılmıştır. Yani kararsız tutum puan aralığı 55-33 olmuştur. Böylece 33'ü izleyen 32 puan ve daha düşük puanlarda olum-

ÇİZELGE I
TUTUM ÖLÇEĞİ PUAN ARALIKLARI

Formlar	Soru Sayısı	Olumlu Tutum Puan Aralığı	Kararsız Tutum Puan Aralığı	Olumsuz Tutum Puan Aralığı	
F 1	22	66-56	55-33	32-..	
F 2	13	39-33	32-20	19-..	
F 3	14	42-35	34-22	21-..	
F 4	25	75-63	62-38	37-..	
F 5	24	74-62	61-37	36-..	
	1	2	3	4	5
F 6	90-135	136-225	226-315	316-405	406-450
F 7	42-63	64-106	107-149	150-192	193-210

suz tutum puan aralığını oluşturmıştır. Diğer üçlü ve beşli ölçekler de aynı formüllerle puanlanmıştır.

Buna göre, her formdan elde edilen puanlar tablodaki puan aralıklarıyla (ölçütlerle) karşılaştırılarak yorumlara gidilmiştir.

Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırmanın amaç başlığı altındaki sorular dikkate alınarak kullanılan istatistik teknikleri aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin zeka bölümü, takvim yaşı ve cinsiyetleri ile ilgili nitelikleri sayı ve yüzdelerle ifade edilmiştir.

İş eğitime yönelik tutumlarla ilgili olarak öğrencilerin tutum puanları, ölçekten alınan ortalama puanlarla ifade edilmiştir.

Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutum puanı ortalamalarında; zeka bölümlerine, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre farklılık olup olmadığı .05 anlamlılık düzeyinde t testi uygulanarak belirlenmiştir. İki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testinde hesaplanan t değeri tablodan .05 düzeyinde ve 63 serbestlik derecesinde (Sd) okunan değerlerle karşılaştırılmıştır. Kullanılan formül;

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutum puanları ile Ağaçışleri ve Ev Ekonomisi derslerindeki iş performans puanları arasındaki ilişkilerin saptanmasında regrasyon analizi kullanılmıştır. Hesaplanan korelasyonların anlamlılık testinde .05 düzeyi benimsenmiştir. Hesaplamalar IBM programlarıyla yapılmıştır. Hesap makineleriyle yapılan hesaplamalar ile bilgisayar hesapları arasında bazı ufak farklılıklar çıkmaktadır. Bu araştırmada hiç değiştirilmeden bilgisayar sonuçları alınmıştır. Hesaplamalarda tam sayıdan sonra iki basamak alınmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmmanın bu bölümünde, ikinci bölümde açıklanan yöntemlerle toplanmış olan veriler, araştırmanın amaç başlığı altındaki sorular dikkate alınarak çözümlenip yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Özellikleri

Öğrencilerin zeka bölümlerine, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıda verilmiştir

ÇİZELGE 2

ÖĞRENCİLERİN ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Zeka Bölümü	N	%
30-44	14	21.53
45-74	51	78.46

"Çizelge 2"de görülen zeka bölümü puan aralıkları; Milli Eğitim Bakanlığı'nın kabul ettiği sınıflandırmaya göre ve Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu öğrencilerinin zeka bölümü puanlarının alt ve üst sınırları gözönüne alınarak belirlenmiştir. Buna göre öğrencilerin % 78.46'sının Eğitilebilir Geri Zekalı; % 21.53'ünün ise Öğretilebilir Geri Zekalı grubuna girdiği görülmüştür.

ÇİZELGE 3
ÖĞRENCİLERİN TAKVİM YAŞLARINA GÖRE DAĞILIMI

Yaş Aralığı	N	%
13-15	35	53.84
16-18	30	46.15

Çizelge 3'de görülen yaş aralıkları; grubun en küçük yaşı olan 13 yaş ile, en büyük yaşı olan 18 yaş aralığı ikiye bölünerek belirlenmiştir. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'na göre de (1983) özel eğitimden yararlanabilecek çocukların en üst yaş grubu 18'dir. Çizelgede görüldüğü gibi öğrencilerin % 53.84'ünün yaşları 13-15 arasında, % 46.15'inin yaşları ise 16-18 arasında değişmektedir. Bu durum öğrencilerin, ilkokulu geç bitirdiklerinin ve Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na geç başladıklarının bir göstergesi sayılabilir.

ÇİZELGE 4
ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Cinsiyet	N	%
Kız	14	21.53
Erkek	51	78.46

"Çizelge 4"de görüldüğü gibi grubun büyük çoğunluğunu erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bu durum, zihinsel engelli erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha çok okullaşma eğiliminde olmalarıyla açıklanabilir

Öğrencilerin İş Eğitimine Yönelik Tutumları

Öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumlarını ortaya çıkarabilmek için; öğrencilerin okula, pekiştireçlere, öğretim tekniklerine yönelik, iş çalışması sırasındaki ve okul içindeki tutumlarına ilişkin bulgular ele alınıp incelenmiştir. Öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutum puanları ve "olumlu", "kararsız", "olumsuz" basamak aralıklarına düşen yüzdelikleri "Çizelge 5"de verilmiştir.

ÇİZELGE 5

ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Ölçek Form	Olumlu %	Kararsız %	Olumsuz %	$\bar{X}$
Okula	65.44	25.58	7.75	56.34
Pekiştireçlere	82.24	10.64	7.09	35.48
Öğr.Tekniklerine	68.30	22.96	6.70	36.22
İş Çal. Sırası	37.10	47.13	30.64	51.26
Okul İçindeki	55.96	33.52	10.06	56.15

"Çizelge 5" incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun (% 82.24) pekiştireçlere yönelik olumlu tutumlarının olduğu görülmektedir. Buna göre; öğrencilerin en olumlu tutumu pekiştireçlere yönelik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumlarının ise çoğunlukla kararsız ve olumsuz olduğu görülmektedir.

Görüldüğü gibi öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumları vardır. Bu tutumlar ise çeşitli durumlara göre değişiklik gösterebilmektedir.

Bu genel görünümün ayrıntıları, alt başlıklarda ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları:

"Çizelge 5" incelendiğinde, "Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları Ölçeği"nden (Form 1) ortalama 56.34 puan aldıkları görülmektedir. Bu puan ölçütle karşılaştırıldığında (Çizelge 1), öğrencilerin okula yönelik olumlu bir tutum içinde oldukları ve okulun öğrencilerde kabul etme, hoşnutluk şeklinde tepkilere yolaçtığı söylenebilir.

Okula yönelik tutumlarla ilgili olarak her soruya yanıt veren öğrenci sayıları incelendiğinde (Ek 9), olumlu yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 92.30'la "Okula bir iş öğrenmek için mi geliyorsun?" (Soru 7) olduğu görülmektedir. Yine öğrencilerin % 89.23'ünün "Öğretmenlerinden anlayış bekler misin?" sorusuna olumlu yanıt verdiği görülmektedir. Olumsuz yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 41.53'le "Bu okula gelmeyi diğer okullara gitmekten tercih eder misin?" (Soru 3) olduğu görülmektedir. Bu soru maddesine olumlu yanıtların da eşit oranlarda verildiği görülmektedir. Kararsız yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 44.61'le "Öğretmenin fikirlerini dikkatle dinler mi?" (Soru 14) olduğu görülmektedir.

Genel olarak öğrencilerin % 65.44'ünün sorulara olumlu yanıt verdiği, % 25.58'inin kararsız yanıtlar verdiği, % 7.75'inin olumsuz yanıtlar verdiği görülmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu okulunu, öğretmenlerini sevdiğini ve okuldan memnun olduklarını söylemektedirler. Okula yönelik olumlu tutumlar içinde olan öğrencilerin bazı durumlarda çelişkiye düştükleri ve olumlunun dışında tutumlar gösterdikleri söylenebilir. Öğrencilerin çoğunluğunun başka okullara gitmeyi tercih etmesi ise, öğrencilerin okuldan memnun olmadıklarının göstergesi sayılabilir. Bu durum, okuldaki tüm öğrencilerin özürlü olmaları, normallerden ayrı bir okulda bulunmaları ve bu durumun farkında olmalarıyla açıklanabilir.

Öğrencilerin İş Eğitiminde Pekiştireçlere Yönelik Tutumları

"Çizelge 5" incelendiğinde, "Öğrencilerin İş Eğitiminde Pekiştireçlere Yönelik Tutumları Ölçeği"nden (Ek 3) ortalama 35.48 puan aldıkları görülmektedir. Bu puan ölçütü ile karşılaştırıldığında (Çizelge 1), öğrencilerin pekiştireçlere yönelik olumlu bir tutum içinde oldukları gözlenmektedir. Buna göre; öğrencilerin pekiştireçlerin kullanılmasından hoşnut oldukları ve pekiştireçlerin kullanılmasını istedikleri söylenebilir.

Öğrencilerin iş eğitiminde pekiştireçlere yönelik tutumlarıyla ilgili olarak, her soruya yanıt veren öğrenci sayıları incelendiğinde (Ek 10), olumlu yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 95.38 ile "İşini doğru yaptığında öğretmenin 'aferin, çok güzel' demesi hoşuna gider mi?" (Soru 5) olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğrencile-

rin yaptıkları işlerin karşılığını almaktan hoşlandıkları Soru 10 ve 11'de görülmektedir. Olumsuz yanıtın en fazla verildiği soru maddesi % 18.46 ile "İşini yaparken öğretmenin başını okşamayı hoşuna gider mi?" (Soru 4) olurken, kararsız yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin de yine aynı soru maddesi olduğu görülmektedir.

Genel olarak öğrencilerin % 82.24'ünün sorulara olumlu yanıt verdiği, % 10.65'inin kararsız yanıt verdiği, % 7.09'unun olumsuz yanıt verdiği görülmektedir.

Bu sonuçlara göre; öğrencilerin büyük çoğunluğu, iş eğitiminde pekiştireçlerin kullanılmasından yanadırlar. Ayrıca öğrencilerin ödülleri ve sosyal pekiştireçlerin kullanılmasını daha fazla istemeleri, bu tür pekiştireçlerin eğitimde daha etkili olabileceğinin bir göstergesi sayılabilir.

Öğrencilerin İş Eğitiminde Uygulanan Öğretim Tekniklerine Yönelik Tutumları

"Çizelge 5" incelendiğinde, "Öğrencilerin İş Eğitiminde Uygulanan Öğretim Tekniklerine Yönelik Tutumları Ölçeği"nden (Ek 4), ortalama 36.42 puan aldıkları görülmektedir. Bu puan ölçütle karşılaştırıldığında (Çizelge 1), öğrencilerin uygulanan öğretim tekniklerine yönelik olumlu bir tutum gösterdikleri ve bu tekniklerin kullanılmasından hoşnut oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumlarıyla ilgili olarak, her soruya yanıt veren öğrenci sayıları incelendiğinde (Ek 11), olumlu yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 95.38 ile "Yapılacak iş uygulamalı olarak anlatılırsa daha iyi öğrenir misin?" (Soru 4) olduğu görülmektedir. Bu soruya hiç olumsuz yanıt verilmemiştir. Yine öğrencilerin % 81.53'ünün "Öğretmen yapılacak işi tek olarak sana anlatırsa daha iyi anlar mısın?" sorusuna olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir. Kararsız yanıtın en fazla verildiği soru maddesi % 56.92 ile "Öğretmen yapılacak işi herkese aynı anda anlatsa daha iyi anlar mısın?" (Soru 13) olmaktadır. Kararsız yanıtın en fazla verildiği diğer bir soru maddesinin de % 43.07 ile "Konunun sana anlatılması yeterli midir?" (Soru 1) olduğu görülmektedir. Olumsuz yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin ise % 20.00 ile "Atelyede yapılan işler tartışılmalı mıdır?" (Soru 12) olduğu görülmektedir.

Genel olarak öğrencilerin % 68.3'ünün sorulara olumlu yanıtlar verdiği, % 22.96'sının kararsız olduğu ve kararsız yanıt verdiği, % 6.70'inin olumsuz yanıt verdiği görülmektedir.

Bu sonuçlara göre; öğrencilerin çoğunluğunun uygulanan öğretim tekniklerinden hoşnut oldukları ve olumlu tutumlar içinde bulundukları gözlenmektedir. Fakat sorulara verilen belirsiz yanıtların fazlalığı, öğrencilerin kendi-

leri için etkili yöntemlerin seçilmesine ve bu yöntemlerin uygulanmasına taraftar olduklarının bir göstergesi sayılabilir.

Öğrencilerin İş Çalışması Sırasındaki Tutumları

Atelye öğretmenlerinin gözlemleri sonucu bulunan tutum puanlarıyla ilgili olarak "Çizelge 5." incelendiğinde, "Öğrencilerin İş Çalışması Sırasındaki Tutumları Ölçeği"nden (Ek 5), ortalama 51.26 puan aldıkları görülmektedir. Bu puan ölçütle karşılaştırıldığında (Çizelge 1), öğrencilerin iş çalışması sırasında kararsız tutumlarının olduğu, olumlu tutumlar göstermedikleri söylenebilir. Bunun yanında öğrencilerin iş çalışmaları sırasındaki uygun davranışları henüz kazanmadıkları, iş çalışmasının gereklerini yerine getirmede zorlandıkları söylenebilir.

Atelye öğretmenlerinin, öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumlarıyla ilgili olarak, her soruya verilen yanıtları incelendiğinde (Ek 12), olumlu yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 67.69 ile "Dersten çıkmak istediğinde izin ister." (Madde 14) olduğu görülmektedir. Yine öğrencilerin % 63.07'sinin çalışmaya istekli oldukları (Soru 4) ve asla yalan söylemedikleri (Madde 25) gözlenmiştir. Kararsız yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 70.76 ile "Bir işi yapacağında çok aceleci davranır" (Madde 19) olduğu, % 66.15 ile "Değişik bir işe başlarken zorlanır." (Madde 20) olduğu gözlenmiştir. Olumsuz yanıtın

en fazla verildiği soru maddesinin % 46.15 ile "Grupla birlikte iş yapamaz." (Madde 21) olduğu görülmektedir.

Atelye öğretmenlerinin gözlemlerine göre, genel olarak öğrencilerin % 37.10'unun sorulardan olumlu puan aldıkları, % 47.13'ünün kararsız puan aldıkları, % 30.64'ünün ise olumsuz puan aldıkları görülmektedir.

Bu sonuçlara göre; öğrencilerin iş çalışmaları sırasında olumlu davranışlarının olmadığı, olumsuza yönelik davranışlar sergiledikleri, kararsız tutum içinde oldukları söylenebilir. Bu durum öğrencilerin iş çalışmaları sırasında gerekli olan davranış ve alışkanlıkları tam olarak kazanamamaları, bu yüzden tutumlarının olumlu yönde gelişmemesi ile açıklanabilir. Ayrıca öğrencilerin özelliklerine uygun davranış kazandırma ve öğretme yöntemlerinin eksikliği, bu durumun göstergesi sayılabilir.

Öğrencilerin Okul İçindeki Tutumları

Sınıf öğretmenlerinin gözlemleri sonucu bulunan tutum puanı ile ilgili olarak "Çizelge 5" incelendiğinde, "Öğrencilerin Okul İçindeki Tutumları Ölçeği"nden (Ek 6) ortalama 56.15 puan aldıkları gözlenmektedir. Bu puan ölçütü karşılaştırıldığında (Çizelge 1), öğrencilerin okul içinde olumlu tutumları olmadığı, kararsız bir tutum içinde olduklarını davranışlarıyla gösterdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin okul içindeki tutumlarıyla ilgili olarak her soru maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde (Ek 13), olumlu yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin % 81.53 ile "Saygı görmek ister." (Madde 11) olduğu görülmektedir. Kararsız yanıtın en fazla verildiği soru maddesi % 47.69 ile "Sorumluluk verildiğinde yerine getirir." (Madde 1) ve yine % 47.69 ile "Başkalarının hislerine karşı hassastır." (Madde 8) olurken, olumsuz yanıtın en fazla verildiği soru maddesinin ise % 23.07 ile "Karmaşık işlerde sorumluluk almak için gönüllü çaba sarfeder." (Madde 7) olduğu ve bunun % 21.53 ile "Sorumluluk almak istemez." (Madde 22) maddesinin izlediği görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin gözlemlerine göre, genel olarak, öğrencilerin % 55.96'sının olumlu tutumlarının olduğu, % 33.52'sinin kararsız tutumlarının olduğu, % 10.06'sinin ise olumlu tutumlarının olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre, öğrencilerin okul içindeki tutumlarının olumlu olmadığı, kararsız ve değişken tutum gösterdikleri söylenebilir. Ayrıca kendileri ile ilgili durumlara daha olumlu yaklaştıkları ve sorumluluk almaktan kaçındıkları görülmektedir. Bu durum öğrencilerin geçmiş yaşantılarındaki başarısız deneyimlerinin bir göstergesi sayılabilir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun saygı görmek istemesi, okul içinde kendisi gibi engelli öğrencilerden bunu görememesi, bunun yanında, toplum tarafından dışlanmalarından kaynaklanabileceği söylenebilir.

Öğrencilerin Zeka Bölümlerine, Yaşlarına
ve Cinsiyetlerine Göre İş Eğitimine
Yönelik Tutumları

Araştırmmanın bu aşamasında öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumlarının zeka bölümleri, takvim yaşları ve cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı, t testi ile belirlenerek yorumlanmıştır.

Öğrencilerin Zeka Bölümlerine, Yaşlarına ve Cinsiyet-
lerine Göre Okula Yönelik Tutumları

Okula yönelik olumlu tutumları olan öğrencilerin, bu tutumlarının zeka bölümü, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği alt başlıklarda ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilerin Zeka Bölümlerine Göre Okula Yönelik Tutumları

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarının zeka bölümlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında ortaya çıkan durum "Çizelge 6"da verilmiştir.

ÇİZELGE 6

ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM PUANLARININ
ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ

ZB Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
30-44	14	57.50	4.09	63	1.68
45-74	51	55.18	5.69		

P > .05

"Çizelge 6" incelendiğinde, ZB 30-44 arasında olan öğrencilerin tutum puanı ortalamalarının ZB 45-74 arasında olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Takvim Yaşlarına Göre Okula Yönelik Tutumları:

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarının, takvim yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 7"de verilmiştir.

ÇİZELGE 7

**ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM PUANLARININ
TAKVİM YAŞLARINA GÖRE t TESTİ ANALİZİ**

Yaş Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
13-15	35	55.03	6.25	63	1.03
16-18	30	56.43	4.30		

$P > .05$

"Çizelge 7"de görüldüğü gibi, öğrencilerin okula yönelik tutum puanı ortalamaları, takvim yaşı 16-18 arasında olan öğrencilerde, takvim yaşı 13-15 arasında olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okula Yönelik Tutumları

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum, "Çizelge 8"de verilmiştir.

ÇİZELGE 8

ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM PUANLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
Kız	14	57.64	5.76	63	1.25
Erkek	51	55.43	5.89		
P> .05					

"Çizelge 8"de görüldüğü gibi, öğrencilerin okula yönelik tutum puanı ortalamaları, kızlarda erkeklere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Zeka Bölümü, Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Pekiştireçlere Yönelik Tutumları

Pekiştireçlere yönelik olumlu tutumları olan öğrencilerin, bu tutumlarının zeka bölümü, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği alt başlıklarda ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilerin Zeka Bölümlerine Göre İş Eğitiminde Pekiştireçlere Yönelik Tutumları

Öğrencilerin iş eğitiminde pekiştireçlere yönelik tutumlarının, zeka bölümü düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 9"da verilmiştir.

ÇİZELGE 9

**ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK
TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE
t TESTİ ANALİZİ**

ZB Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
30-44	14	36.29	3.31	63	0.82
45-74	51	35.18	4.77		

$P > .05$

"Çizelge 9"da görüldüğü gibi, zeka bölümü 30-44 arasında olan öğrencilerin pekiştireçlere yönelik tutum puanı ortalamaları, zeka bölümü 45-74 arasında olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Takvim Yaşlarına Göre İş Eğitiminde Pekiştireçlere Yönelik Tutumları

Öğrencilerin pekiştireçlere yönelik tutumlarının, takvim yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı açısından bakıldığında, durum "Çizelge 10"da verilmiştir.

ÇİZELGE 10

ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK
TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE
t TESTİ ANALİZİ

Yaş Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
13-15	35	34.57	5.56	63	1.65
16-18	30	36.40	2.55		

$P > .05$

"Çizelge 10"da görüldüğü gibi, öğrencilerin pekiştireçlere yönelik tutum puanı ortalamaları, takvim yaşı 16-18 arasında olan öğrencilerde, takvim yaşı 13-15 arasında olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda, 05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre İş Eğitiminde Pekiştireçlere Yönelik Tutumları

Öğrencilerin iş eğitiminde pekiştireçlere yönelik tutumlarının, cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 11"de verilmiştir.

ÇİZELGE 11

**ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK
TUTUM PUANLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ**

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
Kız	14	36.36	1.98	63	0.66
Erkek	51	35.35	5.56		

$P > .05$

"Çizelge 11"de görüldüğü gibi, öğrencilerin pekiştireçlere yönelik tutum puanı ortalamaları, kızlarda erkeklerle göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin Zeka Bölümü, Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İş Eğitiminde Uygulanan Öğretim Tekniklerine Yönelik Tutumları

İş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik olumlu tutumları olan öğrencilerin, bu tutumlarının zeka bölümü, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği alt başlıklarda ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilerin Zeka Bölümlerine Göre İş Eğitiminde Uygulanan Öğretim Tekniklerine Yönelik Tutumları

Öğrencilerin iş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumlarının zeka bölümü düzeylerine göre, farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 12"de verilmiştir.

ÇİZELGE 12

ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN ÖĞRETİM
TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE
GÖRE t TESTİ ANALİZİ

ZB Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
30-44	65	37.71	2.52	63	1.36
45-74	65	34.73	8.06		

$P > .05$

"Çizelge 12"de görüldüğü gibi, zeka bölümü 30-44 arasında olan öğrencilerin öğretim tekniklerine yönelik tutum puanı ortalamaları, zeka bölümü 45-75 arasında olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin Takvim Yaşlarına Göre İş Eğitiminde Uygulanan Öğretim Tekniklerine Yönelik Tutumları

Öğrencilerin iş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumlarının, takvim yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında ortaya çıkan durum "Çizelge 13"de verilmiştir.

ÇİZELGE 13

ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN
ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK
TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE
t TESTİ ANALİZİ

Yaş Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
13-15	35	35.80	8.20	63	0.13
16-18	30	35.83	7.52		

$P > .05$

"Çizelge 13"de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim tekniklerine yönelik tutum puanı ortalamaları aynıdır. Uygulanan t testi sonucunda da ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin öğretim tekniklerine yönelik tutumları, takvim yaşlarına göre farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre İş Eğitiminde Uygulanan
Öğretim Tekniklerine Yönelik Tutumları

Öğrencilerin iş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 14"de verilmiştir.

ÇİZELGE 14

**ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN ÖĞRETİM
TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARININ
CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ**

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
Kız	14	37.14	2.71	63	0.78
Erkek	51	38.88	8.10		

$P > .05$

"Çizelge 14"de görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin öğretim tekniklerine yönelik tutum puanı ortalaması, kızlara göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin iş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumları, cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

**Öğrencilerin Zeka Bölümü, Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine
Göre İş Çalışması Sırasındaki Tutumları**

Atelye öğretmenlerinin gözlemlerine göre, iş çalışması sırasında olumlu tutumları olmayan, kararsız tutum içinde olan öğrencilerin bu tutumlarının, zeka bölümü, takvim yaşı ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği alt başlıklarda ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilerin Zeka Bölümlerine Göre İş Çalışması Sırasındaki Tutumları

Öğrencilerin zeka bölümlerine göre, iş çalışması sırasındaki tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 15"te verilmiştir.

ÇİZELGE 15

ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ

ZB Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
30-44	14	49.79	21.02	63	0.67
45-74	51	52.73	12.28		

$P > .05$

"Çizelge 15"de görüldüğü gibi, zeka bölümü 45-74 arasında olan öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutum puanı ortalamaları, zeka bölümü 30-44 arasında olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumları, zeka bölümlerine göre farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerin Takvim Yaşlarına Göre İş Çalışması Sırasındaki Tutumları

Öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumlarının takvim yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum, "Çizelge 16"da verilmiştir.

ÇİZELGE 16
ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SİRASINDAKİ
TUTUM PUANLARININ TAKVİM YAŞLARINA GÖRE
t TESTİ ANALİZİ

Yaş Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
13-15	35	51.00	13.55	63	0.72
16-18	30	53.60	15.59		

$P > .05$

"Çizelge 16"da görüldüğü gibi, öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutum puanı ortalamaları, takvim yaşı 16-18 arasında olan öğrencilerde, takvim yaşı 13-15 arasında olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumları, takvim yaşlarına göre farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre İş Çalışması Sırasındaki Tutumları

Öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 17"de verilmiştir.

ÇİZELGE 17
ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ
TUTUM PUANLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE
t TESTİ ANALİZİ

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
Kız	14	57.29	9.10	63	1.49
Erkek	51	50.86	15.39		

$P > .05$

"Çizelge 17"de görüldüğü gibi, kız öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutum puanı ortalamaları, erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumları cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerin Zeka Bölümü, Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Okul İçindeki Tutumları

Sınıf öğretmenlerinin gözlemlerine göre, okul içindeki tutumları olumlu olmayan, kararsız ve değişken tutumları olan öğrencilerin bu tutumlarının zeka bölümü, takvim yaşı ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği alt başlıklarda ele alınıp incelenmiştir.

Öğrencilerin Zeka Bölümlerine Göre Okul İçindeki Tutumları

Öğrencilerin zeka bölümlerine göre, okul içindeki tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum, "Çizelge 18"de verilmiştir.

ÇİZELGE 18

ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUM PUANLARININ ZEKA BÖLÜMLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ

ZB aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
30-44	14	57.50	8.19	63	0.43
45-74	51	55.45	17.45		

$P > .05$

"Çizelge 18"de görüldüğü gibi, zeka bölümü 30-44 arasında olan öğrencilerin okul içindeki tutum puanı ortalamaları, zeka bölümü 45-74 arasında olanlara göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin okul içindeki tutumları zeka bölümlerine göre farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerin Takvim Yaşlarına Göre Okul İçindeki Tutumları

Öğrencilerin takvim yaşlarına göre, okul içindeki tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 19"da verilmiştir.

ÇİZELGE 19

ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUM PUANLARININ
TAKVİM YAŞLARINA GÖRE t TESTİ ANALİZİ

Yaş Aralığı	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
13-15	35	51.97	19.12		
16-18	30	60.33	9.34	63	2.29

*P < .05

"Çizelge 19"da görüldüğü gibi, öğrencilerin okul içindeki tutumları, takvim yaşı 16-18 arasında olan öğrencilerde, takvim yaşı 13-15 arasında olanlara göre daha yüksektir. Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumları, takvim yaşlarına göre anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Ortaya çıkan bu durum öğrencilerin yaşlarının büyüdükçe tutum ve davranışlarının daha olumluya doğru gitmesiyle açıklanabilir. Ayrıca öğrencilerin yaş ortalamaları arttıkça okul içindeki davranışlarını daha iyi kontrol edebildikleri, okulun gereklerini yerine getirebildikleri söylenebilir.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okul İçindeki Tutumları

Öğrencilerin okul içindeki tutumlarının, cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında, ortaya çıkan durum "Çizelge 20"de verilmiştir.

ÇİZELGE 20

**ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUM PUANLARININ
CİNSİYETLERİNE GÖRE t TESTİ ANALİZİ**

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t
Kız	14	57.29	9.10	63	1.93
Erkek	51	50.86	15.39		

$P > .05$

"Çizelge 20"de görüldüğü gibi, kız öğrencilerin okul içindeki tutum puanı ortalamaları, erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak, ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için uygulanan t testi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre, öğrencilerin okul içindeki tutumları, cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerin İş Performans Düzeyleri

Öğrencilerin iş performans düzeylerini belirlemek için, Ev Ekonomisi ve Ağaçışleri derslerinde yaptıkları işlerdeki performans düzeylerine ilişkin bulgular ele alınıp incelenmiştir. Öğrencilerin Ev Ekonomisi ve Ağaçışleri dersinde yaptıkları işlerdeki performans düzeyleri "Çizelge 21"de verilmiştir. Yorumlar yapılırken ortalamaların belirlenen ölçütlere (Çizelge I) yakınlığı dikkate alınmıştır.

ÇİZELGE 21
ÖĞRENCİLERİN İŞ ALANLARINA GÖRE
İŞ PERFORMANS DÜZEYLERİ

İş Alanı	N	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	$\bar{X}$
Ev Ekonomisi	65	90	450	355.47
Ağaçışleri	30	42	210	133.93

"Çizelge 21" incelendiğinde, ev ekonomisi dersini alan öğrenci sayısının 65, Ağaçışleri dersini alan öğrenci sayısının 30 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin derslerde yaptıkları işlerin sayısına göre alabildikleri en yüksek ve en düşük puanları farklılık göstermektedir.

"Çizelge 21"de görüldüğü gibi, öğrencilerin Ev Ekonomisi dersinde yaptıkları işlerden aldıkları performans puanı ortalaması 335.47'dir. Bu puan ölçütle karşılaştırıldığında (Çizelge I), öğrencilerin Ev Ekonomisi'ndeki işlerdeki performanslarının 4 puana karşılık gelerek, iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Ev Ekonomisi iş performans düzeyleriyle ilgili olarak yaptıkları işlerdeki işlem basamakları incelendiğinde (Ek 14-19), öğrencilerin çoğunluğunun en yüksek performansı % 47.31 ile bulaşık yıkamada (Ek 16) gösterdiği, bunu % 43.24'le çay yapımının (Ek 14), % 42.13'le kahve yapımının (Ek 14), % 40.43'le çorba yapımının (Ek 15) izlediği görülmektedir. Bu durum öğrencilerin günlük yaşam-

da daha çok yaptıkları işlerde başarılarının arttığının, daha az yaptıkları işlerde başarılarının ve iş performanslarının düştüğünün bir göstergesi sayılabilir.

Öğrencilerin en düşük performans gösterdikleri ve en az başarılı oldukları işin ise % 15.45 ile çoğunlukla düğme dikme (Ek 18) olduğu, bunu % 13.26 ile ütü yapmanın (Ek 19), % 10.13'le ayakkabı boyamanın (Ek 18) ve % 7.18'le salata yapımının (Ek 17) izlediği görülmektedir. Öğrencilerin bu işlerde düşük performans göstermeleri ve diğer işlere göre başarılarının daha düşük olması, bu işlerin daha çok beceri ve ilgi gerektiren işler olmasından ve günlük hayatta daha çok karşılaştıkları işler olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin en düşük performans gösterdikleri ve en az başarılı oldukları işlem basamağının, "pantolonun bel bölümünü ütüleme" (Basamak 8), "Ayakkabıların her yerini cilalama" (Basamak 7), "İpin ucuna düğüm atarak düğme deliğinden geçirme" (Ek 18, Basamak 2 - 5) olduğu görülmektedir. En yüksek performansın gösterildiği ve en başarılı olunan işlem basamağının ise bulaşık yıkamada çatal ve kaşıkları yıkama (Basamak 7-8) olduğu görülmektedir. Bu durum, daha az beceri ve dikkat isteyen işlerde öğrencilerin performans düzeylerinin ve başarılarının arttığının, daha çok beceri ve dikkat isteyen işlerde ise performans düzeylerinin düştüğünün göstergesi sayılabilir.

"Çizelge 21"de görüldüğü gibi, öğrencilerin Ağaçışleri dersinde yaptıkları işlerden aldıkları performans puanı ortalaması 133.93'tür. Bu puan ölçütle karşılaştırıldığında (Çizelge 1), öğrencilerin Ağaçışleri dersinde yaptıkları işlerdeki performanslarının 3 puana karşılık gelerek, orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Ağaçışleri iş performans düzeyleriyle ilgili olarak yaptıkları işlerin işlem basamakları incelendiğinde (Ek 20-22), öğrencilerin çoğunluğunun (%42.19) ekmek tahtası yapımından (Ek 22) 3 puan "orta" aldığı, % 26.34'ünün 4 puan "iyi" aldığı, % 23.64'ünün ise 2 puan "zayıf" aldığı görülmektedir. Öğrencilerin ekmek tahtası yapımında en düşük performansı gösterdikleri ve en başarılı oldukları işlem basamağının "Çizilen desenlerin yakma makinası ile yakılması" (Basamak 9) olduğu, en düşük performans gösterdikleri ve en az başarılı oldukları işlem basamağının "Ekmek tahtasının resminin çizilmesi" (Basamak 1) olduğu görülmektedir. Havlu askılığı yapımında ise öğrencilerin % 43.18'inin 3 puan aldığı (Ek 23), % 33.87'sinin 4 puan aldığı, buna göre öğrencilerin havlu askılığı yapımındaki performanslarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en çoğunun % 54.53 ile en yüksek performansı "Tüm parçaların zımparalanması" (Basamak 12) işleminde gösterdiği, en düşük performansı; öğrencilerin % 45.16'sinin "Askılığın resminin çizilmesi" (Basamak 1) işleminde gösterdikleri görülmektedir. Son olarak peçetelik yapımında öğrenci-

lerin % 50.25'inin 3 puan aldığı, % 29.30'unun 4 puan aldığı görülmektedir. Buna göre öğrencilerin peçetelik yapımındaki performans düzeyleri "orta"dır. Peçetelik yapımında öğrencilerin en çoğunun (% 48.38) "İşin genel kontrolü yapılarak teslim edilmesi" (Basamak 15) işleminde yüksek performans gösterdikleri, yine en çoğunun (% 23.03) "Araya karbon kağıdı koyarak iş resminin parça yüzüne aktarılması" (Basamak 2) işleminde düşük performans gösterdikleri görülmektedir.

Bu sonuçlara göre, öğrencilerin çoğunluğu fazla ilgi beceri ve dikkat gerektirmeyen işlem basamaklarında, yüksek performans göstererek başarılı oldukları, iş resimlerinin çizimi ve iş üzerine aktarılmasında en düşük performansı göstererek başarısız oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin İş Eğitimine Yönelik Tutumları ile İş Performans Düzeyleri Arasındaki İlişki

Genel olarak iş eğitime yönelik olumlu tutumları olan öğrencilerin, iş performans düzeylerinin Ev Ekonomisi dersinde 4 "iyi", Ağaçışleri dersinde 3 "orta" düzeyde olduğu görülmüştü. Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları ile Ev Ekonomisi dersinde yaptıkları işlerdeki performans düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı, regrasyon analizi uygulanarak .05 düzeyinde korelasyon katsayılarına göre çözümlenmiştir. Ortaya çıkan durum "Çizelge 22"de verilmiştir.

ÇİZELGE 22

**ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI
İLE EV EKONOMİSİ İŞ PERFORMANS PUANLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN REGRASYON ANALİZİ**

Değişken	N	$\bar{X}$	SS	Sd	r
İş Eğitime Yönelik Tutum	65	267.56	32.52	63	.36
Ev Ekonomisi İş Performansı	65	335.47	96.64		
t = 3.08					*P < .05

"Çizelge 22"de görüldüğü gibi, araştırma kapsamına giren öğrencilerin iş eğitime yönelik tutum puanları ile, Ev Ekonomisi dersinde yaptıkları işlerdeki iş performans düzeyleri arasında bulunan ilişki katsayısı .36' dır. Bu sonuca göre öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumlarıyla, Ev Ekonomisi iş performans düzeyleri arasında .05 anlamlılık düzeyinde bir ilişki vardır.

İş eğitime yönelik tutumları olumlu olan öğrencilerin, Ev Ekonomisi dersinde yaptıkları işlerdeki iş performans düzeylerinin de "iyi" olması, öğrencilerin uygun sosyal davranışlar göstermesi, buna bağlı olarak da iş performans düzeylerinin yükselmesi ile açıklanabilir. Schlock ve Harper'de (1978) zihinsel özürlü yetişkinlerin iş performanslarının uygun sosyal davranışlara bağlı olduğunu bulmuşlardır.

Öğrencilerin Ağaçışleri dersinde yaptıkları işlerde-

ki performans düzeyleri ile iş eğitime yönelik tutumları arasında ilişki olup olmadığına bakıldığında ortaya çıkan durum "Çizelge 23"de verilmiştir.

ÇİZELGE 23

ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI
İLE AĞAÇIŞLERİ İŞ PERFORMANS PUANLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN REGRASYON ANALİZİ

Değişken	N	$\bar{X}$	SS	Sd	r
İş Eğitime Yönelik Tutum	30	133.93	23.16	28	.31
Ağaçışleri İş Performansı	30	272.66	25.79		
t = 1.71					P > .05

"Çizelge 23"de görüldüğü gibi, Ağaçışleri dersine katılan 30 öğrencinin iş eğitime yönelik tutum puanı ortalamaları ile Ağaçışleri dersinde yaptıkları işlerdeki iş performans düzeyleri arasında bulunan ilişki katsayısı .31' dir. Bu sonuca göre öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumlarıyla, Ağaçışleri iş performans düzeyleri arasında .05 anlamlılık düzeyinde bir ilişki yoktur.

Bu durum, Ağaçışleri dersinde yapılan işlerin, Ev Ekonomisi dersinde yapılan işlere göre daha çok ustalık ve dikkat gerektirmesi durumuyla açıklanabilir. Ayrıca öğrencilerin, iş eğitime yönelik olumlu tutumlarının olmasına karşın, ağaçiyleri iş performans düzeylerinin düşük olması, bu alanın öğrencilerin düzeylerinin üzerinde beceri gerektirmesiyle açıklanabilir.

BÖLÜM IV

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

Özet

Zihinsel engelliler, zihinsel gerilikleri ile ilgili olarak normal eğitim olanaklarından yararlanamayan özel eğitime muhtaç çocukların bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Ülkemizde zihinsel engellilerin eğitimine 1950'li yıllarda alt özel sınıfların açılmasıyla başlanmıştır. Günümüzde bu çocuklara, okulöncesi, ilkokul ve ilkokul sonrası eğitim düzenlemeleriyle eğitim olanağı sağlanmaktadır. Bu çocukların topluma daha iyi uyum sağlamaları ve uygun bir iş ve meslek sahibi olabilmeleri amacıyla açılan iş okullarının ilki 1982 yılında Bursa'da açılmıştır. İzleyen yıllarda da Eğitilebilir Çocuklar İş Okullarının çeşitli il merkezlerinde açıldığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan Eğitilebilir Çocuklar İş Okullarında Ağaçişleri, Metalişleri, İş Sanat Eğitimi ve Ev Ekonomisi alanlarında işe yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Okulun amaçlarına ulaşabilmesi için, öğrencilerin iş eğitimine yönelik olarak belirli tutumlar oluşturmaları beklenmektedir. Öğrencilerin bu tutumları, onlar için hazırlanacak olan iş eğitimi programlarının işlerlik kazanması açısından önemli görülmektedir.

Araştırmanın amacı, "Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu"

öğrencilerinin iş eğitime yönelik tutumlarını ve bu tutumlarının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamaktır. Araştırma, Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu, Hazırlık Sınıfı öğrencilerinin geliştirilen veri toplama aracı ve öğrencilerin 1988-1989 öğretim yılında Ağaçışleri ve Ev Ekonomisi derslerinde yaptıkları işlerle sınırlıdır.

Durum saptama niteliğinde olan çalışmanın evrenini 1988-1989 öğretim yılında Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na devam eden hazırlık sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alınmamış, uygulama toplam 65 öğrenci ile yapılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için, iş eğitime yönelik tutum ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek, araştırmacı tarafından öğrenci ve öğretmenlerle görüşülerek uygulanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin zeka bölümü, takvim yaşı ve cinsiyetleriyle ilgili özellikleri, sayı ve yüzdelerle ifade edilmiştir. İş eğitime yönelik tutum ölçeğiyle toplanan, öğrencilerin okula, pekiştireçlere, öğretim yöntemlerine yönelik ve iş çalışması sırasındaki tutumları ve okul içindeki tutumlarına ilişkin veriler, önce sayı ve yüzdelerle (her soruya yanıt veren öğrenci sayıları), daha sonra ham tutum puanı ortalamalarıyla ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bu tutumlarının zeka bölümleri-

ne, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile sınanmıştır. Öğrencilerin Ev Ekonomisi ve Ağaçışleri dersinde yaptıkları işlerdeki iş performans düzeyleri, ortalama performans puanlarıyla ifade edilmiş, öğrencilerin iş performans düzeyleri ile iş eğitime yönelik tutumları arasında ilişki olup olmadığı regresyon analiziyle sınanmıştır.

Araştırmanın başlıca bulguları şunlardır:

1. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na Devam Eden Öğrencilerin, İş Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

a. Öğrencilerin okula yönelik tutumları olumludur. Öğrencilerin % 65.44'ü sorulara olumlu yanıt, % 23.58'i kararsız, % 7.75'i olumsuz yanıt vermiştir.

b. Öğrencilerin iş eğitiminde, pekiştireçlere yönelik tutumları olumludur. Öğrencilerin % 82.24'ü sorulara olumlu yanıt, % 10.65'i kararsız yanıt, % 7.09'u olumsuz yanıt vermiştir.

c. Öğrencilerin iş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumları olumludur. Öğrencilerin % 68.3'ü, sorulara olumlu yanıt, % 22.96'sı kararsız yanıt, % 6.7'si olumsuz yanıt vermiştir.

d. Öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumları kararsızdır. Öğretmenlerin gözlemlerinden, öğrencilerin % 37.10'u sorulardan olumlu puan, % 47.13'ü kararsız puan, % 30.64'ü olumsuz puan almıştır.

e. Öğrencilerin okul içindeki tutumları kararsızdır. Öğretmenlerin gözlemlerinden öğrencilerin % 55.96'sı olumlu puan, % 33.52'si kararsız puan, % 10.06'sı ise olumsuz puan almıştır.

2. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na Devam Eden Öğrencilerin İş Eğitimine Yönelik Tutumlarının Zeka Bölümleri, Takvim Yaşları ve Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular

a. Öğrencilerin okula yönelik tutumları zeka bölümlerine, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre anlamlı derecede farklılaşmamaktadır.

b. Öğrencilerin iş eğitiminde pekiştireçlere yönelik tutumları, zeka bölümlerine, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre anlamlı derecede farklılaşmamaktadır.

c. Öğrencilerin iş eğitiminde uygulanan öğretim tekniklerine yönelik tutumları, zeka bölümlerine, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre anlamlı derecede farklılaşmamaktadır.

d. Öğrencilerin iş çalışması sırasındaki tutumları, zeka bölümlerine, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre anlamlı derecede farklılaşmamaktadır.

e. Öğrencilerin okul içindeki tutumları, zeka bölümlerine ve cinsiyetlerine göre anlamlı derecede farklılaşmakta, takvim yaşlarına göre anlamlı derecede farklılaşmaktadır.

3. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na Devam Eden Öğrencilerin İş Performans Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin Ev Ekonomisi iş performansları "iyi" düzeydedir.

Öğrencilerin Ağaçışleri iş performansları "orta" düzeydedir.

4. Öğrencilerin İş Eğitime Yönelik Tutumları İle Ağaçışleri ve Ev Ekonomisi İş Performans Düzeyleri Arasındaki İlişki Derecesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları ile Ev Ekonomisi iş performans düzeyleri arasında .05 anlamlılık düzeyinde ilişki vardır.

Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları ile Ağaçışleri iş performans düzeyleri arasında .05 anlamlılık düzeyinde ilişki yoktur.

Sonuç

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin tutumları; okula, pekiştireçlere ve öğretim tekniklerine yönelik olarak olumlu görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin iş çalışması sırasındaki ve okul içindeki tutumlarını kararsız olarak görmektedir.

Öğrencilerin okula, pekiştireçlere, öğretim tekniklerine yönelik iş çalışması sırasındaki ve okul içindeki tutumları, zeka bölümleri ve cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır. Takvim yaşları dikkate alındığında, yalnızca öğrencilerin okul içindeki tutumları 16-18 yaşlar arasındaki grubun lehine bir farklılaşma göstermektedir. Buna göre; genel olarak öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları olumlu görülmektedir.

Öğrencilerin ev ekonomisi iş performansları iyi düzeyde, ağaçışleri iş performansları orta düzeydedir. Öğrencilerin iş performansları, ağaçışleri iş performanslarına göre daha yüksektir. Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları; ev ekonomisi iş performans düzeylerini olumlu yönde etkilemekte; ağaçışleri iş performanslarını ise etkilememektedir.

Öneriler

Araştırmanın bulgularına göre, bundan sonrası için iki ana grupta toplanacak önerilerde bulunabilir. Bunlardan

ilki uygulamaya yönelik öneriler; ikincisi ise, ileri araştırmalara yönelik önerilerdir.

A. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Bulgular dikkate alındığında, iş okulu uygulamasında, aşağıdaki hususlar dikkate alındığında daha başarılı sonuçlar alınacağı söylenebilir.

1. Öğrencilerin olumlu olan tutumlarının, daha olumluya götürülerek devam ettirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

2. Öğrencilerin kararsız olarak görülen iş çalışması sırasındaki ve okul içindeki tutumlarının olumluya dönüştürülmesi için programların uygulanmasında, öğrencilerin uyması gereken kurallar, atılacak adımlar ve uygun davranışlar, çocukların düzeylerine göre açık kurallar haline dönüştürülmelidir.

3. Ev ekonomisi iş performansları ağaçişleri iş performanslarına göre yüksek olan öğrencilerin ağaçişleri iş performans düzeylerinin de yükseltilmesi için program yeniden gözden geçirilmeli ve uygun hale getirilmeli, daha çok günlük yaşamda kullanılan becerilere ağırlık verilmelidir

4. Atelye çalışmalarında, öğrencilerin düşük performans gösterdikleri resim çizimleri ve daha çok beceri

ve dikkat isteyen çalışmalar basite indirgenerek, işin gerçekleştirilmesini kolayla ve işin kalitesini arttırmaya yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir.

5. Öğrencilerin kararsız ya da olumsuz olan tutumlarını (iş çalışması-okul içindeki) olumluya çevirebilmeleri konusunda bu okullarda çalışan öğretmen ve usta öğreticilerin, zihinsel engellilerin sosyal, psikolojik ve çalışma özellikleriyle ilgili olarak hizmetiçi eğitimden geçirilmeleri yararlı olacaktır.

B. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

Araştırmanın yapılması aşamasındaki gözlem ve deneyimlerle bulgular dikkate alındığında, bu konuda ileride yapılacak araştırmalar için şunlar önerilebilir:

1. Araştırmada kullanılan "İş Eğitimine Yönelik Tutum Ölçeği" üzerinde çalışılarak STANDART BİR ÖLÇÜ ARACI haline getirilmesi iyi olacaktır. Böylesi standartlaştırılmış bir araç bundan sonraki benzer araştırmalarda kullanılabileceği gibi, iş okullarında bir tür değerlendirme aracı olarak kullanılabilir.

Ayrıca bu tutum ölçeği, değişik özür grupları için uyarlanarak araştırmalar yapılabilir.

2. Öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumları ile davranışlarının tutarlılığı arasında ilişki arama çalışmaları yapılabilir.

3. Öğrencilerin iş performans düzeylerinin, cinsiyet, yaş, zekâ bölümü, sosyo ekonomik düzey vb. değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya çıkaracak araştırmalar yapılabilir.

4. Benzeri araştırmalar, okulların programlarına eklenen ya da değiştirilen çeşitli iş alanları dikkate alınarak yapılabilir.

5. Öğrencilerin bu okullardan mezun olduktan sonra aldıkları iş eğitiminin etkililiğini belirlemek üzere, izleme çalışmaları yapılabilir.

6. Öğrencilerin tutumlarının, ailelerin tutumlarından etkilenip etkilenmediğini ortaya çıkaracak bir araştırma yapılabilir.

7. Öğrencilerin olumlu olmayan tutumlarının nedenlerini ortaya çıkarmaya ilişkin araştırmalar yapılabilir.

K A Y N A K Ç A

- Akçamete, Gönül. "Özürlü Çocukların ve Gençlerin İşe Hazırlanmaları," Çağdaş Eğitim Dergisi. Sayı 143, Mayıs 1989.
- Aşkar, Petek. "Matematik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği," Eğitim ve Bilim Dergisi. cilt II, sayı 62, 1989, s.31-36
- Baymur, Feriha. Genel Psikoloji, İstanbul: İnkılap ve Aka Basımevi, 1983.
- Bell, R. Charles. "Facilitating The Vocational Interpersonal Skills Of Mentally Retarded Individuals," American Journal Mental Retardation. Vol: 88, University Of Miami 1983.
- Cansever, Gökçe. Klinik Psikolojide Değerlendirme Yöntemleri. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Gözlem Matbaacılık, 1982.
- Cebiroğlu, Rıdvan. Geç Gelişen ve Güç Öğrenen Çocuklar. İstanbul:1976.
- Corrigan, W. Patrick. "A Curriculum Based Psychoe-Educational Program For the Mentally," Psychosocial Rehabilitation Journal. Vol 12, number 2, October 1988.
- Çağlar, Doğan. Geri Zekalı Çocuklar ve Eğitimleri. Ankara: Kadıoğlu Matbaası, 1979.
- _____. Özel Eğitimde Eğitilebilir Geri Zekalı Çocukların Teşhis Sorunları. Ankara: Doçentlik Tezi, A.Ü. Basımevi, 1985.

Davies, Stanly Powell. "Vocational Training And Employment,"
The Mentally Retarded in Society. New York:Colombia
 University Press, 1964

Delph, Harold A. "Criteria for Vocational Training of The
 Mentally Retarded," (Ed. Daniels Lloyd). Vocational
 Rehabilitation of The Mentally Retarded. By Charles
 C. Thomas Printed in The United States of America: 1974.

Doğan, Hıfzı. Analiz ve Program Hazırlama. Ankara: A.Ü.
 Basımevi, 1979.

_____.Teknoloji Eğitimi. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fükül-
 tesi Yayınları, Sevinç Matbaası, 1983.

_____.Cevat Alkan, İ. Sezgin. Mesleki ve Teknik Eğitimin,
 Prensipleri. Ankara: A.Ü. Basımevi, 1980.

Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Taslak Programı. Bursa: 1986.

Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Taslak Programı. İçel:170 no'lu
 Hizmetiçi Eğitim Semineri, 1988.

Eripek, Süleyman. vd. "Geri Zekalı Çocuklar," Özel Eğitime
 Giriş. 2. Baskı, Ankara: Karatepe Yayınları, 1989.

Eripek, Süleyman. "Geri Zekalıların Eğitimleri," Basılmamış
 Ders Notları, Eskişehir:1984.

Eripek, Süleyman. "Edimsel Koşullanma ve Gözleyerek Öğrenme"
Eğitim Psikolojisi, Esk. Ana. Ü. A.Ö.F. Yayınları, 1987

Hutchinson, David. Work Preparation for the Handicapped.

London: Croom Helm Special Education Series, 1982.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem. İnsan ve İnsanlar. İstanbul: Cem

Matbaacılık, 1979.

Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Matbaa

Matbaacılık, 1982.

Araştırmalarda Rapor Hazırlama. 4. Baskı, Ankara:

Hacettepe-Taş Kitapçılık Ltd. Şti., 1984.

Küçükahmet, Leyla. Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: A.Ü.

Basımevi, 1986.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. Özel Eğitim Kurumları.

Milli Eğitim Basımevi, Ankara: 1987.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. 30.12.1985 Tarihli

Tebliğler Dergisi.

Milli Eğitim Bakanlığı. 12.10.1983 Tarih ve 2916 sayılı Özel

Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu.

Onaran, Oğuz. Çalışma Yaşamında Güdülenme Kuramları. Ankara:

Sevinç Matbaası, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayın-
ları, 1981.

Oğuzkan, Ferhan. Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayın-

ları, 1981.

Özsoy, Yahya. Eğitimde Öğrencileri Tanıma Teknikleri. Ankara:

Ayyıldız Matbaası A.Ş. 1968.

_____. "Okul Sonrası Yaşamda Okuma," Eğitim Fakültesi Dergisi.
Cilt 2, Sayı 1, Anadolu Ü. Aralık: 1987, s. 93-99.

Özyürek, Mehmet. "Davranış Değiştirme Yöntemleri," Basılmamış
Ders Notları, Eskişehir: Anadolu Ü. Eğitim Fakültesi, 1986

Phelps, William. "Attitudes Related to the Employment of the
Mentally Retarded," Vocational Rehabilitation of the
Mentally Retarded. By Charles Thomas Printed in the
United States of America: 1974.

Tekin, Halil. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Mars
Matbaası, 1977.

Ural, Mehmet. Hasan Erdoğan, Müfide Tüzün. Eğitimde Ölçme
ve Değerlendirme. Ankara: Emel Matbaacılık, 1984.

Whitmore, Joanna Rand. Giftedness Conflict and Underachievement.
Printed in the United States of America: 1980.

EKLER

Ek	Sayfa
1. VERİ TOPLAMADA DİKKAT EDİLEN NOKTALAR	73
2. FORM:1 ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUMLARI	75
3. FORM:2 ÖĞRENCİLERİN PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK TUTUMLARI	76
4. FORM:3 ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI	77
5. FORM:4 ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ TUTUMLARI	78
6. FORM:5 ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUMLARI	79
7. FORM:6 ÖĞRENCİLERİN İŞ PERFORMANS DÜZEYLERİ DERS: EV EKONOMİSİ	80
8. FORM:7 DERS: AĞAÇIŞLARI	84
9. ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM PUAN DAĞILIMLARI	86
10. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE, PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK TUTUM PUAN DAĞILIMLARI	87
11. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUM PUAN DAĞILIMLARI	88
12. ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ TUTUM PUAN DAĞILIMLARI	89
13. OKUL İÇİNDEKİ TUTUM PUAN DAĞILIMLARI	90
14-22.ÖĞRENCİLERİN İŞ PERFORMANSLARININ DERS VE	

KONULARA İLİŞKİN PUAN DAĞILIMLARI

EV EKONOMİSİ, AĞAÇIŞLERİ	91
23. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI	100
24. ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI İLE İŞ PERFORMANSI PUANLARI	102

EK 1

VERİ TOPLAMADA DİKKAT EDİLEN NOKTALAR

I. Öğrencilerin Kimlik Bilgilerinin Toplanması

Her öğrenciye ilişkin, adı soyadı, sınıfı, doğum tarihi, cinsiyeti ve zeka bölümü bilgileri okul kayıtlarından ve öğrenci kişisel dosyalarından alınarak doldurulmuştur.

II. Form 1-2-3'ün Öğrencilere Doldurtulması

Öğrencilere bu çalışmanın amacı ve neler yapması gerektiği basit bir dille anlatıldı. Örneğin; "sana bazı sorular soracağım. Bu soruları sormaktaki amacım, bazı konularda senin de fikirlerini almak. Beni dikkatle dinlemeni ve sorduğum sorulara doğru cevaplar vermeni istiyorum. Okuduğum seçeneklerden birine (X) işareti koyacaksın."

III. Form 4-5-6-7'nin Sınıf ve Atölye Öğretmenleri Tarafından Doldurulması

İlgili öğretmenlerle görüşülerek çalışmanın amacı ve formları nasıl doldurmaları gerektiği anlatıldı. Örneğin "Bu çalışma okulumuz öğrencilerine daha etkili bir iş eğitimi sağlamak için öğrencilerin iş eğitimine yönelik tutumlarını saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Sizin için ayrılan formu öğrencilerinizin özelliklerini en iyi şekilde değerlendiren yanıtları işaretleyerek doldurunuz. Form 6 ve 7'yi öğrencilerin atölyelerde yaptıkları işlerdeki her basamağı, 5'li ölçekte değerlendirerek doldurunuz. Ölçekte; 1 Puan: Çok zayıf, 2 Puan: Zayıf, 3 Puan: Orta, 4 Puan: İyi, 5 Puan

Çokiyi derecelerini belirtmektedir.

IV. Toplanan Bilgilerin Kontrol Edilmesi

Uygulama sonunda formlar toplandı ve eksiklik olup olmadığı kontrol edildi. Öğrencinin ve öğretmenin yanıtlamadığı soru maddeleri varsa, bu soru maddeleri tekrar ilgili kişilere yöneltildi.

EK-2

FORM: 1

ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUMLARI

	<u>Asla</u>	<u>Bazen</u>	<u>Her Zaman</u>
1. Okulunu seviyor musun?	()	()	()
2. Çocuklar okulda neşeli midir?	()	()	()
3. Bu okula gelmeyi diğer okullara gitmekten tercih eder misin?	()	()	()
4. Okulunuzda değişik bilgiler öğreniyor musun?	()	()	()
5. Okulunuzda düşüncelerinize saygı duyulur mu?	()	()	()
6. Okulda çok arkadaşın var mı?	()	()	()
7. Okula bir iş öğrenmek için mi geliyorsun?	()	()	()
8. Okulda kendini rahat hisseder misin?	()	()	()
9. Öğretmenin seni seviyor mu?	()	()	()
10. Öğretmenleriniz çok neşeli midir?	()	()	()
11. Öğretmenleriniz öğrenmeniz için sizi isteklendiriyor mu?	()	()	()
12. Okula gelmediğin zaman öğretmenin üzülür mü?	()	()	()
13. Öğretmenlerinin sana iş bulacağına inanıyor musun?	()	()	()
14. Öğretmenin fikirlerini dikkatle dinler mi?	()	()	()
15. Düşüncelerini söylediğinde herkes seni dikkatle dinler mi?	()	()	()
16. Sınıfında neşeli ve sakın misin?	()	()	()
17. Öğretmenlerini seviyor musun?	()	()	()
18. Okul çalışmaları sana sıkıcı geliyor mu?	()	()	()
19. Okul saatlerinde evde olmayı istediğin olur mu?	()	()	()
20. Okulda yapamayacağın şeyler isteniyor mu?	()	()	()
21. Arkadaşlarınla anlaşabiliyor musun?	()	()	()
22. Öğretmenlerinden anlayış bekler misin?	()	()	()

FORM: 2

EK-3

ÖĞRENCİLERİN PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK TUTUMLARI

	Hiç bir zaman	Ara sıra	Her zaman
1. Öğretmeninin sana görev vermesi hoşuna gider mi?	()	()	()
2. İşini yaparken öğretmenin seni izlemesi hoşuna gider mi?	()	()	()
3. Öğretmenin işine yardım ettiğinde hoşuna gider mi?	()	()	()
4. İşini yaparken öğretmenin başını okşaması hoşuna gider mi?	()	()	()
5. İşini doğru yaptığında öğretmenin "Aferin çok güzel" demesi hoşuna gider mi?	()	()	()
6. Yaptığın işin örnek gösterilmesi hoşuna gider mi?	()	()	()
7. İşini bitirdiğinde öğretmeninden övgü almak hoşuna gider mi?	()	()	()
8. İşini bitirdiğinde, istediğini yapman için izin verilmesi hoşuna gider mi?	()	()	()
9. Yaptığın işin sergiye konulması hoşuna gider mi?	()	()	()
10. İşini doğru yaptığında bir armağan almaktan hoşlanır mısın?	()	()	()
11. Yaptığın işten para kazanmak hoşuna gider mi?	()	()	()
12. Yaptığın işin satın alınması hoşuna gider mi?	()	()	()
13. Öğretmeninle okul dışında birlikte olmak hoşuna gider mi?	()	()	()

FORM: 3

EK-4

**ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN
ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI**

	Hiç bir zaman	Bazen	Her zaman
1. Konunun sana anlatılması hoşuna gider mi?	()	()	()
2. Yapılacak işin gösterilerek anlatılması hoşuna gider mi?	()	()	()
3. Yapılacak iş küçük parçalar haline getirilerek anlatılması hoşuna gider mi?	()	()	()
4. Yapılacak iş uygulamalı olarak anlatılırsa hoşuna gider mi?	()	()	()
5. Öğretmen konuyu birkaç kez tekrarlarsa daha iyi öğrenir misin?	()	()	()
6. Okulda çeşitli meslek günleri düzenlenerek, meslekler hakkında bilgi verilse yararlı olur mu?	()	()	()
7. Makine, model ve parçaları inceleyerek daha iyi öğrenir misin?	()	()	()
8. Öğrenmek için önce öğretmenini gözlesen daha iyi olur mu?	()	()	()
9. Yapacağın işi kendin planlamak ister misin?	()	()	()
10. Yapılacak işle ilgili, önceden bir film izlesen yararlı olur mu?	()	()	()
11. Mesleklerle ilgili çeşitli oyunlar düzenlense iyi olur mu?	()	()	()
12. Atelyede yapılan işler tartışılmalı mı?	()	()	()
13. Öğretmen yapılacak işi herkese aynı anda anlatırsa daha iyi anlar mısın?	()	()	()
14. Öğretmen yapılacak işi tek olarak sana anlatılırsa daha iyi anlar mısın?	()	()	()

FORM: 4

EK-5

ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI . SIRASINDAKİ TUTUMLARI

	<u>Asla</u>	<u>Bazen</u>	<u>Her zaman</u>
1. Emniyet kurallarına uygun çalışır.	()	()	()
2. Başladığı işi bitirir.	()	()	()
3. Bağımsız iş yapabilir.	()	()	()
4. Çalışmaya isteklidir.	()	()	()
5. Düzenli ve temiz çalışır.	()	()	()
6. Çok hızlı çalışır.	()	()	()
7. Çalışma sırasında dikkati sürekli iş üzerindedir.	()	()	()
8. Öğrendiklerini hemen uygulayabilir.	()	()	()
9. Elindeki işi özenle yapar.	()	()	()
10. Ödül aldığı anda daha istekle çalışır.	()	()	()
11. Malzemelerini arkadaşlarıyla paylaşır.	()	()	()
12. Gerektiğinde öğretmenden yardım ister.	()	()	()
13. Yanlış bir davranışta bulunduğunda öğretmenden özür diler.	()	()	()
14. Dersten çıkmak istediğinde izin ister.	()	()	()
15. Aynı işi sıkılmadan sürekli yapar.	()	()	()
16. İşini bitirdiğinde çalıştığı yeri istekle temizler.	()	()	()
17. Konuya katılmada yeterli çabayı göstermez.	()	()	()
18. Sürekli yönlendirmek gerekir.	()	()	()
19. Bir işi yapacağı anda çok aceleci davranır.	()	()	()
20. Değişik bir işe başlarken zorlanır.	()	()	()
21. Grupla birlikte iş yapamaz.	()	()	()
22. Öğretmeninden sürekli yardım ister.	()	()	()
23. İş anında yerinde duramaz sürekli gezinir.	()	()	()
24. Durmadan sürekli şikayetçidir.	()	()	()
25. Yalan söyler.	()	()	()

FORM: 5

EK- 6

ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUMLARI

	<u>Asla</u>	<u>Arasına</u>	<u>Her zaman</u>
1. Sorumluluk verildiğinde yerine getirir.	()	()	()
2. Her haliyle düzenli ve temizdir.	()	()	()
3. İsteyerek çalışır, görevini tam yapar.()	()	()	()
4. Kendi çalışmasını çabucak bitirir.	()	()	()
5. Kendi yeterliklerine güvenir.	()	()	()
6. Yapabildiğinin en iyisini yapmaya çalışır.	()	()	()
7. Karmaşık işlerde sorumluluk almak için gönüllü çaba sarfeder.	()	()	()
8. Başkalarının hislerine karşı hassastır.	()	()	()
9. Başkalarını dikkatle dinler.	()	()	()
10. Diğer öğrencilerin düşünce ve haklarına saygılıdır.	()	()	()
11. Saygı görmek ister.	()	()	()
12. Halinden memnun ve neşeli görünür.	()	()	()
13. Doğru okulda olmadığını düşünür.	()	()	()
14. Sürekli şikayet eder, küskün davranır.	()	()	()
15. Başkalarını dinlemez, bildiğini okur.	()	()	()
16. zamanını boşa harcar, dalga geçer.	()	()	()
17. Öfkeli ve saldırgandır.	()	()	()
18. Soruları red eder, yetkiliye meydan okur.	()	()	()
19. Kendisini yetersiz olarak değerlendirir.	()	()	()
20. İlgisi çabuk dağılır.	()	()	()
21. Başladığı işi bitirmez, yarım bırakır.()	()	()	()
22. sorumluluk almak istemez.	()	()	()
23. Çok can sıkıcı olur.	()	()	()
24. Utangaç ve içe kapalıdır.	()	()	()

FORM: 6

EK-7

ÖĞRENCİLERİN İŞ PERFORMANS DÜZEYLERİ

DERS: Ev Ekonomisi

KONU: Çay Yapımı

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Çaydanlığa suyu doldurmak					
2. Küçük çaydanlığa bir miktar çay at	-	-	-	-	-
3. Ocağın altını yak	-	-	-	-	-
4. Çaydanlıkları, küçük üstte, büyük altta olmak üzere üst üste koy	-	-	-	-	-
5. Çaydanlıkları ocağa koy	-	-	-	-	-
6. Büyük çaydanlıktaki suyu kaynat	-	-	-	-	-
7. Kaynayan suyu küçük çaydanlığa yavaş yavaş doldur	-	-	-	-	-
8. Küçük çaydanlığı kabarana kadar ateşe tut	-	-	-	-	-
9. Ocağın altını kıs	-	-	-	-	-
10. Çayı dinlenmeye bırak	-	-	-	-	-
11. Çayı, çay bardaklarına doldur	-	-	-	-	-

KONU: KAHVE YAPIMI

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Cezveye 1 çay kaşığı kahve koy	-	-	-	-	-
2. İki çay kaşığı şeker ekle	-	-	-	-	-
3. İki fincan su koy	-	-	-	-	-
4. Ateşin altını yak	-	-	-	-	-
5. Ocağın altını yarıya kıs	-	-	-	-	-
6. Cezveyi ateşin üzerine koy	-	-	-	-	-
7. Çay kaşığıyla kahveyi karıştır	-	-	-	-	-
8. Kahve kabardığında ocağın altını kapat	-	-	-	-	-
9. Hazırlanan fincanlara kahveyi doldur	-	-	-	-	-
10. Kahveyi tepsiye koy ve içecek olanlara götür	-	-	-	-	-

KONU: ÇORBA YAPIMI

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Çorbanın suyunu ateşe koy	-	-	-	-	-
2. Su ısıtana kadar bekle	-	-	-	-	-
3. Tuzunu at ve suda erit	-	-	-	-	-

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
4. Hazır çorbayı suyun içine boşalt	—	—	—	—	—
5. Kaynayana kadar çorbayı karıştır	—	—	—	—	—
6. Başka bir tavada margarin yağın erit	—	—	—	—	—
7. Çorbanın altını söndür	—	—	—	—	—
8. Çorbayı kaselere boşalt	—	—	—	—	—
9. Kaselerin üzerine birer kaşık yağ koy	—	—	—	—	—

KONU: BULAŞIK YIKAMA

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Yeteri kadar su ısıt	—	—	—	—	—
2. Isıtılan suyu bulaşık yıkanacak kaba boşalt	—	—	—	—	—
3. Suyun içine bir kaşık deterjan koy	—	—	—	—	—
4. Deterjanı suda erit	—	—	—	—	—
5. Önce bardakları deterjanlı suyla yıka	—	—	—	—	—
6. Çalkaladığın bardakları lavabonun uygun bir bölümüne koy	—	—	—	—	—
7. Kaşıkları yıka	—	—	—	—	—
8. Çatalları yıka	—	—	—	—	—
9. Daha temiz olan tabakları yıka	—	—	—	—	—
10. Daha fazla bulaşık olan tabakları yıka	—	—	—	—	—
11. tencereleri yıka	—	—	—	—	—
12. Yıkadıklarını teker teker lavaboya koy	—	—	—	—	—
13. Önce bardakları durula	—	—	—	—	—
14. Duruladıklarını bulaşıklığa koy	—	—	—	—	—
15. Çatal, kaşık ve bıçakları durula	—	—	—	—	—
16. Tencereleri durula	—	—	—	—	—
17. Duruladıklarını bulaşıklığa koy	—	—	—	—	—
18. suları süzüldükten sonra bulaşıkları kaldır	—	—	—	—	—

KONU: SALATA YAPIMI

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Taze, gevrek, lekesiz ve çürüksüz sebzeleri al	—	—	—	—	—
2. Sebzelerin bozulmuş bölümlerini temizle	—	—	—	—	—
3. Bütün sebzeleri büyük bir kapta bol su ile yıka	—	—	—	—	—

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
4. Yıkanan sebzelerin sularını süz	-	-	-	-	-
5. Kabuklu olan sebzelerin kabuklarını soy	-	-	-	-	-
6. Sebzeleri tek tek doğra	-	-	-	-	-
7. Doğranan sebzeleri bir kaba doldur	-	-	-	-	-
8. Hepsinin iyice karışmasını sağla	-	-	-	-	-
9. Salatanın tuzunu at	-	-	-	-	-
10. Salatanın yağını koy	-	-	-	-	-
11. Tekrar hepsini karıştır	-	-	-	-	-
12. Salatayı tabaklara boşalt	-	-	-	-	-
13. Sofrada uygun olan yere salata tabaklarını yerleştir.	-	-	-	-	-

KONU: AYAKKABI BOYAMA

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Bir eline fırçayı al	-	-	-	-	-
2. Diğer eline ayakkabıyı geçir	-	-	-	-	-
3. Fırçayla ayakkabının tozunu al	-	-	-	-	-
4. Ayakkabının birine süngerin ucuyla boyayı sür	-	-	-	-	-
5. Süngerle boyayı dağıt	-	-	-	-	-
6. Sürülen boya kuruyunca, üzerine cilayı sür	-	-	-	-	-
7. Ayakkabıların her yerini cilala	-	-	-	-	-
8. Tekrar bir eline fırçayı al	-	-	-	-	-
9. Diğer eline ayakkabıyı tak	-	-	-	-	-
10. Ayakkabının her yerini sağdan sola, soldan sağa doğru fırçala	-	-	-	-	-
11. Fırçalanmış ayakkabıyı kadife bezle parlat	-	-	-	-	-

KONU: DÜĞME DİKME

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Bir dikiş iğnesine uygun renkte ipi tak	-	-	-	-	-
2. İpin ucuna bir düğüm at	-	-	-	-	-
3. Düğmeyi dikilecek yerin üzerine koy	-	-	-	-	-
4. İğneyi kumaşın altından batır	-	-	-	-	-
5. İğneyi düğmenin deliğinden geçir	-	-	-	-	-
6. Bu işlemi bütün deliklerde yinele	-	-	-	-	-
7. Yeteri kadar diktikten sonra kalan ipi kopar	-	-	-	-	-

1 2 3 4 5**KONU: ÜTÜ YAPMA**

1. Ütü yerini hazırla	—	—	—	—	—
2. Ütü buharlıysa suyunu koy	—	—	—	—	—
3. Ütülenecek pantolonu ya da gömleği
ütü masasına yay	—	—	—	—	—
4. Ütüyu prize tak	—	—	—	—	—
5. Pantolonun ütü çizgilerini bul	—	—	—	—	—
6. Ütüyu yavaş yavaş pantolona sür	—	—	—	—	—
7. Önce pantolonun paçalarını ütüle	—	—	—	—	—
8. Yavaş yavaş bel bölümünü ütüle	—	—	—	—	—
9. Ütü bitince fişi prizden çek	—	—	—	—	—
10. Ütüyu kordonunu etrafına sararak topla	—	—	—	—	—
11. Ütü masasını topla	—	—	—	—	—

FORM: 7

DERS: Ağaçişleri

KONU: Ekmek Tahtası Yapımı

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Ekmek tahtasının resminin çizilmesi	—	—	—	—	—
2. Çizilen şeklin tahta üzerine geçirilmesi	—	—	—	—	—
3. Çizime göre tahtanın kesilmesi	—	—	—	—	—
4. Rendelenmesi gereken kenar ve yüzeylerin rendelenmesi	—	—	—	—	—
5. Köşelere pah kırma çalışmasının yapılması	—	—	—	—	—
6. Tahta köşelerin açılarının eşit olup olmadığının gönye ile kontrol edilmesi	—	—	—	—	—
7. Zımparalama ile tahtanın düzgün hale getirilmesi	—	—	—	—	—
8. Tahta yüzeyine desenlerin çizilmesi	—	—	—	—	—
9. Çizilen desenlerin yakma makinesi ile yakılması	—	—	—	—	—
10. Askılık için tahtanın sap bölümüne el matkabı ile delik açılması	—	—	—	—	—
11. Tahtanın üzerine pnoteks sürülmesi	—	—	—	—	—
12. tahtanın verniklenmesi	—	—	—	—	—

KONU: HAVLU ASKILIĞI

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Askılığın resminin çizilmesi	—	—	—	—	—
2. Tahtanın rendelenmesi	—	—	—	—	—
3. Çizilen resmin tahta üzerine aktarılması	—	—	—	—	—
4. Çizime göre testere ile kesme	—	—	—	—	—
5. Dairesel yerlerin törpülenerek düzeltilmesi	—	—	—	—	—
6. Tahtanın üzerine basit motiflerin çizilmesi	—	—	—	—	—
7. Tahtanın üzerindeki motiflerin oyma kalem-leriyle kabartılması	—	—	—	—	—
8. Tahtanın zımparalanması	—	—	—	—	—
9. Havlunun asılacağı çitanın törpü ile yuvarlak hale getirilmesi	—	—	—	—	—
10. Çitanın zımparalanması	—	—	—	—	—

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
11. Çıta ile tahta arasındaki mesafeyi ayarlayan iki aralık parçasının kesilmesi	-	-	-	-	-
12. Tüm parçaların zımparalanması	-	-	-	-	-
13. Parçaların birbirine montajının yapılması	-	-	-	-	-
14. Yapıştırma yerlerinin yeniden zımparalanması	-	-	-	-	-
15. Duvara asmak için gerekli deliklerin matkapla delinmesi	-	-	-	-	-
16. Deliklerin zımpara ile temizlenmesi	-	-	-	-	-
17. Tüm parçaların verniklenmesi	-	-	-	-	-
18. Parçaların kurutulması	-	-	-	-	-

KONU: PEÇETELİK YAPIMI

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. İş parçasının iki yüzünün zımparayla (Zımpara takozu kullanarak) temizlenmesi	-	-	-	-	-
2. Araya karbon koyarak iş resminin parça yüzüne aktarılması	-	-	-	-	-
3. Motiftteki boşaltılacak bölümlere kıl testere takma deliği açılması	-	-	-	-	-
4. Kıl testerenin yukarıdan aşağıya kesim yapacak şekilde kolun sap tarafındaki kelebek somun yardımıyla sıkılarak bağlanması	-	-	-	-	-
5. Kakma sehbasının tezgaha bağlanması	-	-	-	-	-
6. Kıl testeresinin diğer ucunun başlangıç deliğinden geçirilerek kelebek somun yardımıyla bağlanması	-	-	-	-	-
7. Sehpa üzerinde kesim boşluğundaki parçanın titreştirmeden cumbası yüze dik gelecek şekilde kesilmesi	-	-	-	-	-
8. Arasına kıl testeresinin sabunlanarak sıkıştırmadan rahat kaymasının temin edilmesi	-	-	-	-	-
9. İçi boşaltılacak bölümler bittiğinde motifin dış kesiminin yapılması	-	-	-	-	-
10. Yüzlerin tekrar zımparalanması	-	-	-	-	-
11. Resme uygun olarak parçaların tutkallanması ve monte edilmesi	-	-	-	-	-
12. İşin genel kontrolünün yapılarak teslim edilmesi	-	-	-	-	-

EK- 9

**ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUM
PUAN DAĞILIMLARI**

<u>Soru</u>	<u>Asla</u>		<u>Bazen</u>		<u>Her Zaman</u>		<u>Boş</u>		<u>Toplam</u>	
<u>No</u>	<u>N</u>	<u>%</u>	<u>N</u>	<u>%</u>	<u>N</u>	<u>%</u>	<u>N</u>	<u>%</u>	<u>N</u>	<u>%</u>
1	1	1.53	10	15.38	54	83.07	-	-	65	99.99
2	5	7.69	24	36.92	36	55.38	-	-	65	99.99
3	27	41.53	11	16.92	27	41.53	-	-	65	99.99
4	3	4.61	15	23.07	47	72.30	-	-	65	99.99
5	5	7.69	26	40.00	33	50.76	1	1.53	65	99.99
6	2	3.07	12	18.46	40	61.53	-	-	65	99.99
7	-	-	5	7.69	60	92.30	-	-	65	99.99
8	6	9.23	21	32.30	38	58.46	-	-	65	99.99
9	-	-	11	16.92	53	81.53	1	1.53	65	99.99
10	1	1.53	14	21.53	49	75.38	1	1.53	65	99.99
11	4	6.15	13	20.00	48	73.84	1	1.53	65	99.99
12	12	18.46	15	23.07	37	56.92	1	1.53	65	99.99
13	8	12.30	14	21.53	40	61.53	3	4.61	65	99.99
14	-	-	29	44.61	35	53.84	1	1.53	65	99.99
15	7	10.76	26	40.00	32	49.23	-	-	65	99.99
16	3	4.61	14	21.53	48	73.84	-	-	65	99.99
17	3	4.61	6	9.23	56	86.15	-	-	65	99.99
18	39	60.00	18	27.69	7	10.76	1	1.53	65	99.99
19	32	49.43	25	38.46	8	12.30	-	-	65	99.99
20	28	43.07	19	29.23	8	12.30	-	-	65	99.99
21	-	-	17	26.15	46	70.76	2	3.07	65	99.99
22	1	1.53	6	9.23	58	89.23	-	-	65	99.99

EK-10
ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE, PEKİŞTİREÇLERE YÖNELİK
TUTUM PUAN DAĞILIMLARI

Soru No	Asla		Arasıra		Her zaman		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1	4	6.15	10	15.38	51	78.46	65	99.99
2	7	10.76	8	12.30	50	76.92	65	99.99
3	3	4.61	7	10.76	55	84.61	65	99.99
4	12	18.46	11	16.92	42	64.61	65	99.99
5	1	1.53	2	3.07	62	95.38	65	99.99
6.	3	4.61	7	10.76	55	84.61	65	99.99
7.	2	3.07	7	10.76	56	86.15	65	99.99
8	4	6.15	9	13.84	52	80.00	65	99.99
9	5	7.69	8	12.30	52	80.00	65	99.99
10	3	4.61	2	3.07	60	92.30	65	99.99
11	2	3.07	3	4.61	60	92.30	65	99.99
12	6	9.23	7	10.76	52	80.00	65	99.99
13	8	12.30	9	13.84	48	73.84	65	99.99

EK-11

**ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNDE UYGULANAN
ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK TUTUM
PUAN DAĞILIMLARI**

Soru	Asla		Bazen		Her zaman		Boş		Toplam	
No	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	10	15.38	28	43.07	26	40.00	1	1.53	65	99.99
2	1	1.53	11	16.92	52	80.00	1	1.53	65	99.99
3	6	9.23	9	13.84	49	75.38	1	1.53	65	99.99
4	-	-	2	3.07	62	95.38	1	1.53	65	99.99
5	1	1.53	7	10.76	56	86.15	1	1.53	65	99.99
6	3	4.61	15	23.07	46	70.76	1	1.53	65	99.99
7	4	6.15	10	15.38	50	76.92	1	1.53	65	99.99
8	-	-	14	21.53	49	75.38	2	3.07	65	99.99
9	4	6.15	19	29.23	40	61.53	2	3.07	65	99.99
10	5	7.69	13	20.00	46	70.76	1	1.53	65	99.99
11	5	7.69	17	26.15	40	61.53	3	4.61	65	99.99
12	13	20.00	17	26.15	32	49.23	3	4.61	65	99.99
13	8	12.30	37	56.92	19	29.23	1	1.53	65	99.99
14	1	1.53	10	15.38	53	81.53	1	1.53	65	99.99

EK-12

**ÖĞRENCİLERİN İŞ ÇALIŞMASI SIRASINDAKİ TUTUM
PUAN DAĞILIMLARI**

Soru No	Asla		Bazan		Her zaman		Boş		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	4	6.15	32	49.23	28	43.07	1	1.53	65	99.99
2	7	10.76	26	40.00	31	47.69	1	1.53	65	99.99
3	9	13.84	33	50.76	21	32.30	2	3.07	65	99.99
4	4	6.15	19	29.23	41	63.07	1	1.53	65	99.99
5	5	7.69	30	46.15	29	44.61	1	1.53	65	99.99
6	13	20.00	38	58.46	13	20.00	1	1.53	65	99.99
7	6	9.23	27	41.53	31	47.69	1	1.53	65	99.99
8	9	13.84	36	55.38	19	29.23	1	1.53	65	99.99
9	5	7.69	33	50.76	26	40.00	1	1.53	65	99.99
10	-	-	28	43.07	36	55.38	1	1.53	65	99.99
11	2	3.07	33	50.76	28	43.07	2	3.07	65	99.99
12	1	1.53	36	55.38	27	41.53	1	1.53	65	99.99
13	-	-	32	49.23	32	49.23	1	1.53	65	99.99
14	4	6.15	16	24.61	44	67.69	1	1.53	65	99.99
15	5	7.69	35	53.84	23	35.38	2	3.07	65	99.99
16	4	6.15	31	47.69	29	44.61	1	1.53	65	99.99
17	15	23.07	35	53.84	7	10.76	8	12.30	65	99.99
18	8	12.30	35	53.84	17	26.15	5	7.69	65	99.99
19	8	12.30	46	70.76	8	12.30	3	4.61	65	99.99
20	6	9.23	43	66.15	13	20.00	3	4.61	65	99.99
21	4	6.15	30	46.15	30	46.15	1	1.53	65	99.99
22	9	13.84	39	60.00	14	21.53	3	4.61	65	99.99
23	21	32.30	31	47.69	10	15.38	3	4.61	65	99.99
24	33	50.76	16	24.61	4	6.15	12	18.46	65	99.99
25	41	63.07	6	9.23	4	6.15	14	21.53	65	99.99

EK- 13

**ÖĞRENCİLERİN OKUL İÇİNDEKİ TUTUM
PUAN DAĞILIMLARI**

Soru No	<u>Asla</u>		<u>Arasıra</u>		<u>Herzaman</u>		<u>Toplam</u>	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1	2	3.07	31	47.69	32	49.23	65	99.99
2	5	7.69	27	41.53	33	50.76	65	99.99
3	6	9.23	23	35.38	42	64.61	65	99.99
4	6	9.23	23	35.38	42	64.61	65	99.99
5	8	12.30	29	44.61	28	43.07	65	99.99
6	12	18.46	21	32.30	32	49.23	65	99.99
7	15	23.07	27	41.53	23	35.38	65	99.99
8	8	12.30	31	47.69	26	40.00	65	99.99
9	6	9.23	22	33.84	37	56.92	65	99.99
10	6	9.23	18	27.69	41	63.07	65	99.99
11	1	1.53	11	16.92	53	81.53	65	99.99
12	8	12.30	20	30.76	29	44.61	65	99.99
13	38	58.46	20	30.76	7	10.76	65	99.99
14	32	49.23	27	41.53	6	9.23	65	99.99
15	34	52.30	23	35.38	8	12.30	65	99.99
16	36	55.38	24	36.92	5	7.69	65	99.99
17	49	75.38	13	20.00	3	4.61	65	99.99
18	51	78.46	13	20.00	1	1.53	65	99.99
19	40	61.53	23	35.38	2	3.07	65	99.99
20	30	46.15	23	35.38	12	18.46	65	99.99
21	34	52.30	20	30.76	11	16.92	65	99.99
22	30	46.15	21	32.30	14	21.53	65	99.99
23	42	64.61	21	32.30	2	3.07	65	99.99
24	39	60.00	22	33.84	4	6.15	65	99.99

EK-14

**ÖĞRENCİLERİN İŞ PERFORMANSLARININ DERS VE KONULARA
İLİŞKİN PUAN DAĞILIMLARI**

Ders: Ev Ekonomisi**Konu: Çay Yapımı**

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	-	-	3	4.91	16	26.22	16	26.22	26	42.62
2	-	-	3	4.91	15	24.59	17	27.86	26	42.62
3	-	-	3	4.91	15	24.59	17	27.86	26	42.62
4	-	-	4	6.55	15	24.59	16	26.22	26	42.62
5	-	-	2	3.27	17	27.86	16	26.22	26	42.62
6	-	-	4	6.55	15	24.59	15	24.59	27	44.26
7	-	-	4	6.55	15	24.59	15	24.59	27	44.26
8	-	-	4	6.55	16	26.22	15	24.59	26	42.62
9	-	-	3	4.91	16	26.22	15	24.59	27	44.26
10	-	-	3	4.91	17	27.86	14	22.95	27	44.26
11	-	-	4	6.55	16	26.22	15	24.59	26	42.62

Ders: Ev Ekonomisi**Konu: Kahve Yapımı**

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	-	-	6	9.83	16	26.22	13	21.31	26	42.62
2	-	-	6	9.83	17	27.86	12	19.67	26	42.62
3	-	-	5	8.19	18	29.50	12	19.67	26	42.62
4	-	-	5	8.19	19	31.14	11	18.03	26	42.62
5	-	-	4	6.55	20	32.78	11	18.03	26	42.62
6	-	-	5	8.19	17	27.86	12	19.67	27	44.26
7	-	-	5	8.19	18	29.50	12	19.67	26	42.62
8	-	-	5	8.19	18	29.50	13	21.31	25	40.98
9	1	1.63	5	8.19	18	29.50	12	19.67	25	40.98
10	2	3.27	4	6.55	18	29.50	13	21.31	24	39.34

EK- 15

Ders: Ev Ekonomisi

Konu: Çorba Yapımı

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	-	-	5	8.19	14	22.95	17	27.86	25	40.98
2	-	-	4	6.55	15	24.59	17	27.86	25	40.98
3	-	-	5	8.19	14	22.95	17	27.86	23	37.70
4	-	-	5	8.19	15	24.59	18	29.50	24	39.34
5	-	-	6	9.83	16	26.22	15	24.59	25	40.98
6	-	-	5	8.19	16	26.22	15	24.59	26	42.62
7	-	-	5	8.19	15	24.59	16	26.22	26	42.62
8	-	-	5	8.19	17	27.86	14	22.95	24	39.34
9	-	-	5	8.19	17	27.86	14	22.95	24	39.34

EK-16

Ders: Ev Ekonomisi

Konu: Bulaşık Yıkama

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	-	-	4	6.55	13	21.31	15	24.59	29	47.54
2	-	-	4	6.55	15	24.59	13	21.31	29	47.54
3	-	-	4	6.55	16	26.22	12	19.67	29	47.54
4	-	-	4	6.55	15	24.59	13	21.31	29	47.54
5	-	-	4	6.55	18	29.50	10	16.39	29	47.54
6	-	-	3	4.91	18	29.50	11	18.03	29	47.54
7	-	-	4	6.55	17	27.86	10	16.39	30	49.18
8	-	-	4	6.55	17	27.86	10	16.39	30	49.18
9	-	-	4	6.55	18	29.50	10	16.39	29	49.18
10	1	1.63	3	4.91	18	29.50	10	16.39	29	49.18
11	1	1.63	3	4.91	18	29.50	10	16.92	29	49.18
12	-	-	3	4.91	19	31.14	10	16.92	29	49.18
13	1	1.63	2	3.27	18	29.50	11	18.03	29	49.18
14	-	-	4	6.55	18	29.50	10	18.03	29	49.18
15	-	-	4	6.55	18	29.50	10	18.03	29	49.18
16	-	-	4	6.55	18	29.50	10	18.03	29	49.18
17	-	-	3	4.91	19	31.14	10	18.03	29	49.18
18	-	-	2	3.27	20	32.78	10	18.03	29	49.18

EK-17

Ders: Ev Ekonomisi

Konu: Salata Yapımı

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	1	1.63	6	9.83	20	32.78	17	27.86	17	27.86
2	1	1.63	7	11.47	19	31.14	17	27.86	17	27.86
3	1	1.63	4	6.55	16	26.22	19	31.14	21	34.42
4	1	1.63	3	4.91	18	29.50	17	27.86	22	36.06
5	1	1.63	5	8.19	20	32.78	16	26.22	19	31.14
6	1	1.63	5	8.19	19	31.14	18	29.50	18	29.50
7	1	1.63	3	4.91	18	29.50	17	27.86	22	36.06
8	1	1.63	5	8.19	16	26.22	16	26.22	23	37.70
9	1	1.63	3	4.91	17	27.86	17	27.86	23	37.70
10	1	1.63	4	6.55	17	27.86	16	26.22	23	37.70
11	1	1.63	4	6.55	17	27.86	16	26.22	23	37.70
12	1	1.63	4	6.55	17	27.86	16	26.22	23	37.70
13	1	1.63	4	6.55	17	27.86	16	26.22	23	37.70

EK-18

Ders: Ev Ekonomisi

Konu: Ayakkabı Boyama

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	1	1.63	5	8.19	12	19.67	21	34.42	22	36.06
2	1	1.63	6	9.83	11	18.03	21	34.42	22	36.06
3	1	1.63	6	9.83	11	18.03	21	34.42	22	36.06
4	1	1.63	7	11.47	10	16.39	21	34.42	22	36.06
5	1	1.63	7	11.47	10	16.39	21	34.42	22	36.06
6	1	1.63	6	9.83	11	18.03	21	34.42	22	36.06
7	1	1.63	8	13.11	9	14.75	21	34.42	22	36.06
8	1	1.63	5	8.19	12	19.67	21	34.42	22	36.06
9	1	1.63	6	9.83	11	18.03	21	34.42	22	36.06
10	1	1.63	7	11.47	10	16.39	21	34.42	22	36.06
11	2	3.27	5	8.19	11	18.03	21	34.42	22	36.06

Konu: Düğme Dikme

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	1	1.63	9	14.75	24	39.34	10	16.39	17	27.86
2	1	1.63	10	16.39	22	36.06	10	16.39	18	29.50
3	1	1.63	9	14.75	23	37.70	10	16.39	18	29.50
4	1	1.63	9	14.75	23	37.70	11	18.03	17	27.86
5	1	1.63	10	16.39	22	36.06	10	16.39	18	29.50
6	1	1.63	10	16.39	22	36.06	11	18.03	17	27.86
7	1	1.63	9	14.75	23	37.70	10	16.39	18	29.50

EK 19

Ders: Ev Ekonomisi

Konu: Ütü Yapma

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	-	-	8	13.11	16	26.22	17	27.86	20	32.78
2	-	-	8	13.11	15	24.59	17	27.86	21	34.42
3	-	-	8	13.11	15	24.59	20	32.78	18	29.50
4	-	-	8	13.11	15	24.59	18	29.50	20	32.78
5	-	-	9	14.75	15	24.59	18	29.50	19	31.14
6	-	-	8	13.11	15	24.59	20	32.78	18	29.50
7	-	-	9	14.75	14	22.95	20	32.78	18	29.50
8	-	-	10	16.39	13	21.31	20	32.78	18	29.50
9	-	-	7	11.47	16	26.22	17	27.86	21	34.42
10	-	-	7	11.47	16	26.22	17	27.86	21	34.42
11	-	-	7	11.47	16	26.22	17	27.86	21	34.42

EK-20

Ders: Ağaç İşleri

Konu: Ekmek Tahtası Yapımı

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	9	29.03	19	61.29	3	9.67	-	-	-	-
2	-	-	18	58.06	10	32.25	2	6.45	1	3.22
3	-	-	11	35.48	13	41.93	6	19.35	1	3.22
4	-	-	6	19.35	19	61.29	4	12.90	2	6.45
5	-	-	4	12.90	15	48.38	10	32.25	2	6.45
6	-	-	9	29.03	15	48.38	5	16.12	2	6.45
7	-	-	1	3.22	18	58.06	10	32.25	2	6.45
8	-	-	7	22.58	13	41.93	8	25.80	3	9.67
9	-	-	3	9.67	11	35.48	15	48.38	2	6.45
10	-	-	3	9.67	14	45.16	12	38.70	2	6.45
11	-	-	3	9.67	14	45.16	12	38.70	2	6.45
12	-	-	4	12.90	12	38.70	14	45.16	1	3.22

EK- 21

Ders: Ağaç İşleri

Konu: Havlu Askılığı Yapma

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	1	3.22	14	45.16	10	32.25	6	19.35	-	-
2	-	-	12	38.70	12	38.70	6	19.35	1	3.22
3	-	-	9	29.03	14	45.16	7	22.58	1	3.22
4	-	-	4	12.90	16	51.61	9	29.03	2	6.45
5	-	-	4	12.90	17	54.83	7	22.58	3	9.67
6	-	-	6	19.35	13	41.93	10	32.25	2	6.45
7	-	-	6	19.35	14	45.16	10	32.25	1	3.22
8	-	-	2	6.45	12	38.70	13	41.93	4	12.90
9	-	-	3	9.67	14	45.16	13	41.93	1	3.22
10	-	-	2	6.45	14	45.16	13	41.93	2	6.45
11	-	-	5	16.12	12	38.70	12	38.70	2	6.45
12	-	-	4	12.90	11	35.48	17	54.83	2	6.45
13	-	-	3	9.67	15	48.38	9	29.03	4	12.90
14	-	-	2	6.45	14	45.16	13	42.93	2	6.45
15	1	3.22	7	22.58	18	58.06	3	9.67	2	6.45
16	-	-	4	12.90	14	45.16	10	32.25	3	9.67
17	-	-	4	12.90	10	32.25	15	48.38	2	6.45
18	-	-	2	6.45	11	35.48	16	51.61	2	6.45

EK-22

Ders: Ağaç İşleri

Konu: Peçetelik Yapımı

Aşama	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	1	3.22	7	22.58	18	58.06	5	16.12	-	-
2	-	-	9	23.03	16	51.61	6	19.35	-	-
3	-	-	6	19.35	21	67.74	4	12.90	-	-
4	-	-	3	9.67	18	58.06	10	32.25	-	-
5	-	-	2	6.45	19	61.29	8	25.80	2	6.45
6	-	-	4	12.90	14	45.16	11	35.48	2	6.45
7	-	-	4	12.90	15	48.38	9	23.03	3	9.67
8	-	-	7	22.58	14	45.16	8	25.80	2	6.45
9	-	-	2	6.45	16	51.61	9	23.03	4	12.90
10	-	-	3	9.67	12	38.70	14	45.16	2	6.45
11	-	-	2	6.45	15	48.38	10	32.25	3	9.67
12	-	-	3	9.67	9	23.03	15	48.38	4	12.90

EK-23

ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI

Öğrenci	F1	F2	F3	F4	F5	Toplam
1	33	14	25	47	72	191
2	58	32	34	56	61	241
3	55	37	39	4	57	192
4	58	39	35	50	44	226
5	49	39	39	64	75	266
6	64	39	42	60	65	270
7	54	27	34	63	0	178
8	48	37	42	54	49	230
9	57	35	34	63	62	251
10	58	34	36	58	0	186
11	51	33	34	55	62	235
12	61	36	0	57	56	210
13	59	33	35	61	70	258
14	63	39	38	52	50	242
15	57	36	37	56	47	333
16	51	34	35	75	68	263
17	57	31	36	64	72	262
18	57	39	37	47	50	230
19	53	33	33	57	67	243
20	48	39	38	58	54	237
21	59	38	40	61	54	252
22	56	39	0	54	54	203
23	53	38	36	58	60	245
24	64	38	36	44	52	234
25	55	38	37	44	61	233
26	50	35	37	60	57	239
27	65	36	40	53	68	262
28	53	36	33	57	70	249
29	60	37	37	68	69	271
30	55	39	39	50	71	254

EK 23 Devam

31	54	27	36	42	71	230
32	58	38	42	66	55	259
33	57	35	38	67	61	258
34	56	39	40	61	66	265
35	51	38	39	0	69	297
36	62	37	40	58	67	264
37	59	36	35	62	56	248
38	59	39	39	59	0	196
39	55	38	36	57	72	258
40	53	34	32	59	38	216
41	59	39	40	54	59	251
42	57	37	37	53	69	253
43	62	39	39	53	52	245
44	48	27	34	59	50	218
45	57	36	36	48	46	223
46	54	38	38	61	57	248
47	62	38	42	66	57	275
48	54	33	39	59	49	234
49	61	38	38	54	55	246
50	55	36	35	49	70	245
51	52	36	34	62	72	206
52	51	35	35	56	48	225
53	60	37	37	44	51	229
54	54	36	40	0	67	197
55	58	36	33	65	68	260
56	60	38	34	56	52	241
57	51	36	39	33	66	195
58	45	20	28	40	36	169
59	44	32	28	34	40	178
60	64	37	39	63	54	257
61	53	29	24	50	63	219
62	58	37	38	33	40	206
63	57	38	42	38	53	228
64	59	39	35	55	57	245
65	59	34	39	30	36	198

EK- 24

**ÖĞRENCİLERİN İŞ EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUM PUANLARI İLE
İŞ PERFORMANSI PUANLARI**

Sıra No (Öğrenci)	İEYT Toplam Puanı	Yaptığı İşlerden Aldığı Performans Puanı	
		<u>Ev Ekonomisi</u>	<u>Ağaç İşleri</u>
1	191	53	111
2	241	450	162
3	192	371	134
4	226	270	134
5	266	317	118
6	270	412	129
7	178	330	168
8	230	371	112
9	251	370	139
10	186	399	110
11	235	426	134
12	210	299	135
13	258	450	170
14	242	299	128
15	233	326	130
16	263	450	154
17	262	450	189
18	230	299	122
19	243	276	109
20	237	398	140
21	252	450	141
22	203	281	98
23	245	341	168
24	234	280	120
25	233	356	102
26	239	340	108
27	262	324	110
28	249	450	146
29	271	450	166
30	254	450	131

31	230	150	-
32	259	450	-
33	258	158	-
34	265	408	-
35	297	450	-
36	264	325	-
37	248	180	-
38	196	371	-
39	258	450	-
40	216	450	-
41	251	216	-
42	253	150	-
43	245	268	-
44	218	251	-
45	223	284	-
46	248	239	-
47	275	427	-
48	234	278	-
49	246	402	-
50	245	450	-
51	204	450	-
52	225	343	-
53	249	253	-
54	197	206	-
55	260	441	-
56	241	338	-
57	195	450	-
58	169	278	-
59	178	187	-
60	257	403	-
61	219	331	-
62	206	251	-
63	228	300	-
64	245	248	-
65	198	232	-
$\bar{X}$		335.47	133.83

ÖZGEÇMİŞ

24.12.1963'te Kütahya'da doğdu.

1971 - 1972 öğretim yılında ilkokula başladı.

1975 - 1976 öğretim yılında Eskişehir Fatih Sultan Mehmet İlkokulu'nu bitirdi.

1976 - 1977 öğretim yılında Eskişehir Cumhuriyet Ortaokulu'na başladı.

1978 - 1979 öğretim yılında Eskişehir Cumhuriyet Ortaokulu'nu bitirdi.

1979 - 1980 öğretim yılında liseye başladı.

1981 - 1982 öğretim yılında Eskişehir Endüstri Meslek Lisesi'ni bitirdi.

1982 - 1983 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İktisat Bölümü'ne girdi ve aynı öğretim yılında üniversite seçme sınavına tekrar girerek bu bölümden ayrıldı.

1983 - 1984 Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'ne girdi.

1986 - 1987 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'nü bitirdi.

1987 - 1988 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans programına başladı.

24.11.1988 öğretim yılında öğretmenlik yeterlik sınavında başarılı olarak Ankara Egitilebilir Çocuklar İş Okulu'nda göreve başladı.

Halen Ankara Egitilebilir Çocuklar İş Okulu'nda sınıf öğretmenliği görevini sürdürmektedir. Aynı zamanda G.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Özel Eğitim Anabilim dalında "Dil Gelişimi ve Kazanılması" ve "Zihinsel Engellilerin Eğitimi ve Öğretim Yöntemleri" derslerini vermektedir.

Zihinsel engelliler, zihinsel işlevlerdeki gerilik nedeniyle normal eğitim olanaklarından çocuklardır. Günümüzde bu çocuklara okulöncesi, ilkokul, ilkokul sonrası eğitim düzenlemeleriyle eğitim olanağı sağlanmaktadır. İlkokul sonrası eğitim Eğitilebilir Çocuklar İş Okulları şeklinde düzenlenmektedir. Bu okullarda eğitilebilir geri zekalılarına yönelik iş eğitimi programları uygulanmaktadır. Bu araştırmada Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na devam eden öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları ve bu tutumlarının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Durum saptama niteliğinde olan araştırma, Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu hazırlık sınıfı öğrencileri ve geliştirilen tutum ölçeği ile sınırlanmıştır.

Araştırmanın başlıca bulguları şunlardır;

1. Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu'na devam eden öğrencilerin okula, pekiştireçlere ve öğretim tekniklerine yönelik tutumları olumludur. Atelyelere yönelik, iş çalışması sırasındaki ve okul içindeki tutumları kararsızdır.

2. Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları; zeka bölümlerine, takvim yaşlarına ve cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır.

3. Öğrencilerin ev ekonomisi dersinde yaptıkları işlerdeki iş performansları iyi düzeyde, ağaçışleri dersinde yaptıkları işlerdeki iş performansları orta düzeydedir.

4. Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları ile ev ekonomisi iş performans düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin iş eğitime yönelik tutumları ile ağaçışleri iş performans düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

SUMMARY

Mentally retarded children can not benefit from normal education services provided due to their impaired mental functions. Educational services to such children in Turkey are limited to pre-school, primary and post-primary school levels. Education provided following primary school take place at vocational schools for the educable mentally retarded children. These schools provide vocational training programs for educable mentally retarded children only.

This study aims to investigate attitudes of educable mentally retarded children attending to such schools towards vocational training and to investigate whether these attitudes change according to certain variables.

This study is limited to the attitudes observed by an inventory developed for the purpose and also to the educable mentally retarded children attending the preparatory level of Ankara Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu (Ankara Educable Children Vocational School).

The main results of this study is as follows:

1. Students attending to this school have a positive attitude towards their school, the reinforcers, and teaching techniques. Their attitudes are rather vague during workshop and school hours.

2. Attitudes of these students towards vocational training do not vary according to their ages, sexes or their IQ.

3. Students are observed to be better in home economics than woodwork in terms of their performances.

4. There appears to be a relationship between their attitudes towards vocational training and home economics working performances. However, no relationship was observed between these students attitudes towards vocational training and their working performances in wood-works